

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatának módszertana

Könyvvizsgálók Kötelező Szakmai Továbbképzése 2020.

A prezentáció dátuma: 2020. szeptember

Témavázlat

- **Módszertani segédlet célja és szerkezete**
- **Könyvvizsgálat a módszertani segédlet útmutatásai alapján** (Esettanulmány)
  - **Könyvvizsgálat tervezése**
    - Kockázat azonosítás lépései
    - Lényegesség meghatározása
    - Kockázat becslés
  - **Helyszíni vizsgálat** a Vevők – Árbevétel könyvvizsgálata kiemelten a mintavételezés bemutatása

A módszertani segédlet célja szerkezete

A módszertani segédlet célja

Célja:

iránymutatás nyújtása a standardok alkalmazásához a kisebb gazdálkodók könyvvizsgálói számára

A módszertani segédlet célja

Különbség az IFAC által kiadott kiadványhoz képest:

- jóval rövidebb
- az esettanulmány jobban igazodik a kisebb gazdálkodók hazai sajátosságaihoz
- az esettanulmányban az adott téma bemutatása több esetben részletesebb
- a konkrét esettanulmányra vonatkozóan átfogóan mutatja be a főbb folyamatok felmérését, a kontrollok kialakításának és bevezetésének értékelését
- a kiemelt számlaegyenlegekre vonatkozóan bemutat munkalapokat, amelyek tartalmazzák a munkaprogramot, a lehetséges könyvvizsgálati eljárásokat és a mintaválasztást
- Mellékleteket tartalmaz (bemutatott kérdőívek, ellenőrző listák segítséget nyújtanak az egyes témák vizsgálatához, ellenőrzéséhez)

A módszertani segédlet alkalmazásának korlátai

- A módszertani segédlet **összhangban van**, a 2020. június 30.-ig bezárólag a Magyar Könyvvizsgálói Kamara által közzétett Magyar Könyvvizsgálói standardok tartalmával.
- A módszertani útmutatóban leírtak valamint a bemutatott munkalapok és más dokumentumok alkalmazása a könyvvizsgálók számára **nem kötelező**.
- A módszertani segédlet célja az útmutatás és a segítségnyújtás annak érdekében, hogy az elvégzett könyvvizsgálatok megfeleljenek a Magyar Könyvvizsgálói standardok előírásainak, de **nem helyettesíti a standardok naprakész ismeretét és alkalmazását**.

A módszertani segédlet szerkezete

A módszertani segédlet szerkezete:

- **BEVEZETÉS**
- **ESETTANULMÁNY**
- **TERVEZÉS**
  - **1 fejezet: KOCKÁZAT AZONOSÍTÁS**
  - **2 fejezet: KOCKÁZATBECSLÉS**
- **3. fejezet: HELYSZÍNI VIZSGÁLAT**
- **4. fejezet: KÖVETKEZTETÉSEK LEVONÁSA, JELENTÉS KÉSZÍTÉS**
- **5. fejezet: MELLÉKLETEK**

A módszertani segédlet szerkezete

1. és 2. fejezet: tervezés felépítése

1. A fejezet címe

2. **A tervezés folyamatábrája** és annak kiemelése, hogy éppen melyik lépést tárgyaljuk

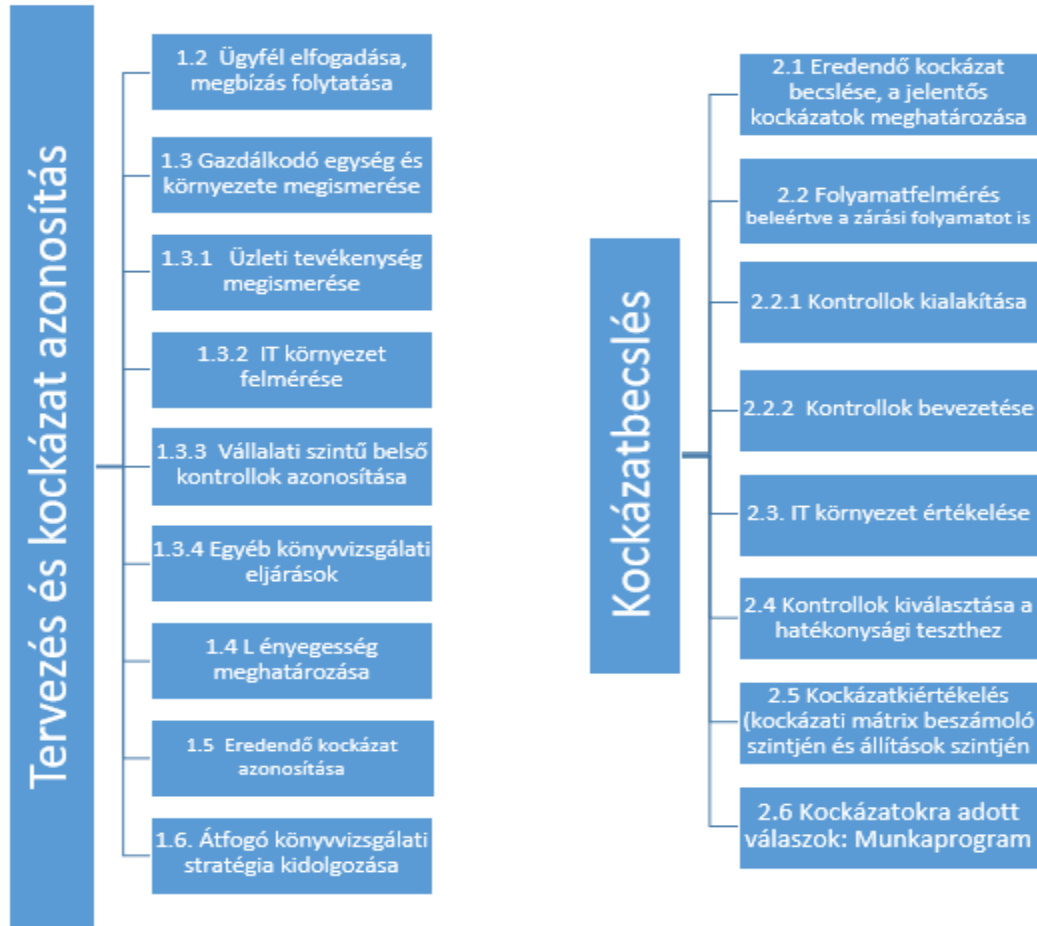
3. **Emlékeztető (elmélet):** a vonatkozó standard lényegi követelményinek rövid összefoglalása, kihangsúlyozva a kisebb gazdálkodókra vonatkozó specialitásokat

4. **Megfontolandó kérdések:** azoknak a fontos tudnivalóknak a kiemelése amelyek vagy súlyponti kérdések, vagy a leggyakoribb hibák forrásai

5. **Esettanulmány**

A folyamatábra, amely alapján a módszertani útmutató tárgyalja a tervezési munkaszakasz egyes lépéseit

2.7. TERVEZÉSI DOKUMENTUM

A módszertani segédlet szerkezete

3. fejezet: Helyszíni vizsgálat

Mintaszám meghatározása és a mintavételi eljárások

A helyszíni vizsgálat során elvégzett könyvvizsgálati eljárások

Naplótételek tesztje
(elmélet és esettanulmány)

Mérleg és eredményszámlák vizsgálata:

- Készletek / Elábé
- Vevők – Árbevétel
- Pénzeszközök
- Személyi jellegű ráf.
- Adók
- Kapcsolt felek (transzferár)

A módszertani segédlet szerkezete

4. fejezet: Következtetések levonása, jelentéskészítés

A folyamat lépései

Lényegesség újraszámítása, analitikus elemzés (elmélet és esettanulmány)

Fordulónap utáni események vizsgálata (elmélet és esettanulmány)

Vélemény kialakítása, jelentéskészítés

A könyvvizsgálói munka dokumentálása

A módszertani segédlet szerkezete

Mellékletek

- 5.1 A kockázat becslésének szempontjai
- 5.2 Jogszabályoknak és egyéb szabályozási feltételeknek való megfelelés
- 5.3 Számviteli politika ellenőrző lista 2019
- 5.4 Pénzmosási ellenőrző kérdéslista
- 5.5 Vállalkozás folytatásának elvét ellenőrző kérdéslista
- 5.6 A csalás kockázatának felmérése
- 5.7 A beszerzési folyamat leírása
- 5.8 Az értékesítési folyamat leírása

A módszertani segédlet szerkezete

Mellékletek folytatás

- 5.9 Leltár folyamat ellenőrző lista
- 5.10 Ellenőrző lista a munka áttekintéséhez (MER 5. sz. melléklet)
- 5.11 Megállapítások összegzése, jelentés típusának megállapítása (MER 6. sz. melléklet)
- 5.12 Kiegészítő melléklet ellenőrző lista
- 5.13 Minta a teljességi nyilatkozatra (MKVK ajánlás)
- 5.14 Illusztráció a könyvvizsgálói jelentés kötelezően előírt tartalmának szemléltetésére (nincs melléklet)

Könyvvizsgálat a módszertani segédlet útmutatásai alapján

A módszertani segédletből kiemelt témák

➤ A könyvvizsgálat tervezése

Kockázat azonosítás lépései

- Az üzleti és csalási kockázat
- Üzleti tevékenység megismerése
- Informatikai környezet felmérése
- Vállalati szintű belső kontrollok azonosítása
- Eredendő kockázat azonosítása

Lényegesség meghatározása

Kockázat becslés

- Eredendő kockázat becslése, a jelentős kockázatok meghatározása
- Kontrollok kialakítása, bevezetése, kiválasztásuk a hatékonysági teszthez
- Kockázati mátrix
- Kockázatokra adott válaszok

➤ **Helyszíni vizsgálatból** a Vevők – Árbevétel könyvvizsgálata kiemelten a mintavételezés bemutatása

Az esettanulmány rövid bemutatása

Tevékenység: A Villany Kft. tulajdonosa egy szlovák anyavállalat, amely családi vállalkozás. Az anyavállalat villanyszerelési anyagokat gyárt, a magyar leányvállalat elsősorban az anyavállalati termékek forgalmazására jött létre. A társaság értékesítési tevékenysége kizárólag belföldre irányul, a forgalom 92 %-át kiskereskedelmi üzletek teszik ki, ezekkel a kapcsolatot a regionálisan dolgozó termékmenedzserek tartják.

Az értékesítés ösztönzésére a vezetés (a szlovák és a magyar ügyvezető igazgató) a forgalomarányos engedményt ad, melynek a feltételeit ettől az üzleti évtől kedvezőbb kondíciók között adja. A vezetés egyedi elbírálás alapján a szerződéstől eltérő plusz egyedi kedvezményt is adhat.

Iparági trendek: A Társaság az elmúlt években folyamatosan növekedett, jól használja ki az építőipari szárnyalásból eredő piaci lehetőségeket.

Irányítás: A Társaságot sokáig a szlovák anyavállalat ügyvezetője irányította, az elmúlt két évben az egyik kereskedelmi képviselő is ügyvezetővé vált, ezzel egy időben a szlovák ügyvezető hazaköltözött. A szlovák ügyvezető évente néhányszor jön Magyarországra, illetve rendszeresen a video-megbeszélések. Éves tervek készülnek, elsősorban az értékesítésre vonatkozóan.

A magyar ügyvezető sokszor bizonytalan a döntések meghozatalakor. Hiányosságait ellensúlyozza elkötelezettsége a cég iránt, valamint bizonyítani akarása, tudásvágya. Előző évben vált el, jelenleg lakásvásárlást tervez. Javadalmazási rendszere úgy került kialakításra, hogy viszonylag jelentős prémiumt kap az adózás előtti eredmény alakulásának függvényében.

Munkatársak: A Villany Kft.-nél 10-en dolgoznak, 4 termékmenedzser, 1 kereskedelmi asszisztens, 2 raktáros, 1 pénzügyi munkatárs és 1 könyvelési asszisztens.

A számviteli feladatokat külső könyvelő cég, a Könyvelő Kft látja el szerződéses jogviszonyban 5 éve. A könyvelő cégtől a szolgáltatást nyújtó személy Pontos Ilona, aki nagyon precíz, hetente kétszer a társaság székhelyén végzi el feladatát. Ilona 3 éve könyveli a társaságot.

Informatika

Az informatikai háttérrel immár 10 éve egy külső vállalkozás biztosítja alapvetően távoli eléréssel, havi egyszeri személyes rendelkezésre állással. Erre az évre még nem került megkötésre a megállapodás, a vállalkozó a díj emelését szeretné elérni. Hetente készül biztonsági mentés.

A Társaság a következő **rendszereket** használja (több éve):

- *Bérszámfejtő program* - Bora;
- *Könyvelés*: Factory; Alrendszerei:
  - Raktárgazdálkodás
  - Pénzügy
  - Tárgyi eszköz

Fordulónap: 2019.12.31.

Mérlegkészítés időpontja: március 10

ESZKÖZÖK (ezer forint)

		2018.12.31.	2019.12.31.
A.	BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	33 445	38 121
	I. Immateriális javak	4 150	26
	II. Tárgyi eszközök	24 421	32 844
	III. Befektetett pénzügyi eszközök	4 874	5 251
B.	FORGÓESZKÖZÖK	281 854	320 671
	I. Készletek	54 214	72 011
	II. Követelések	210 507	207 517
	III. Értékpapírok	0	0
	IV. Pénzeszközök	17 133	41 143
C.	AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	511	523
	ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	315 810	359 315

Források (ezer forint).

		2018.12.31.	2019.12.31.
D.	SAJÁT TŐKE	234 116	207 332
I.	Jegyzett tőke	7 000	7 000
II.	Jegyzett, de még be nem fizetett tőke (-)	0	0
III.	Tőketartalék	0	0
IV.	Eredménytartalék	105 298	46 283
V.	Lekötött tartalék	0	0
VI.	Értékelési tartalék	0	0
VII.	Adózott eredmény	121 818	154 048
E.	CÉLTARTALÉKOK	11 278	5 150
F.	KÖTELEZETTSÉGEK	67 496	146 541
I.	Hátrasorolt kötelezettségek	0	0
II.	Hosszú lejáratú kötelezettségek	9 744	14 361
III.	Rövid lejáratú kötelezettségek	57 752	129 482
G.	PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	2 920	2 990
	FORRÁSOK ÖSSZESEN	315 810	359 315

Eredménykimutatás (ezer forint)

		2018.12.31.	2019.12.31.
I.	Értékesítés nettó árbevétele	852 505	1 167 341
II.	Aktivált saját teljesítmények értéke	0	0
III.	Egyéb bevételek	694	18 111
IV.	Anyagjellegű ráfordítások	567 971	807 857
V.	Személyi jellegű ráfordítások	79 893	108 631
VI.	Értékcsökkenési leírás	7 462	8 748
VII.	Egyéb ráfordítások	66 656	88 548
A.	ÜZEMI (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	131 217	171 668
VIII.	Pénzügyi műveletek bevételei	16 627	16 077
IX.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	12 836	19 243
B.	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	3 792	-3 166
C.	ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	135 009	168 502
X.	Adófizetési kötelezettség	13 190	14 454
D.	ADÓZOTT EREDMÉNY	121 818	154 048

1. fejezet: A könyvvizsgálat tervezése

A kockázat azonosítás lépései

Fogalmak

Eredendő kockázat

Eredendő kockázat: egy ügyletcsoportha, számlaegyenlegre vagy közzétételre vonatkozó állítás hibás **állításnak való kitettsége**, amely hibás állítás lényeges lehet akár önmagában, akár egyéb hibás állításokkal együttesen, bármely kapcsolódó kontroll mérlegelése előtt (200.13)

Az eredendő kockázat nem más, mint egy tranzakció vagy rendszer **hibás állítására való fogékonysága**, függetlenül a belső ellenőrzési rendszertől.

Eredendő kockázat:

- **üzleti kockázat és**
- **csalási kockázat**

Üzleti kockázat

- Az **üzleti kockázat** olyan eseményekből, körülményekből, intézkedésekből vagy intézkedések hiányából származik, amelyek az adott vállalat gazdálkodását negatív irányba tudja módosítani, azaz kedvezőtlenül befolyásolja a gazdálkodó egység képességét céljai elérésében és stratégiai célkitűzéseinek megvalósításában.
- **Üzleti kockázatot befolyásoló tényezők** (például)
  - Ágazaton belüli verseny
  - Beszerzési/eladási árak változékonysága
  - Növekedési lehetőségek / annak hiánya
  - Üzemméret, diverzifikáció
  - Termék életciklusa
  - Működési költségek struktúrája – fix/változó költségek

Üzleti kockázat

Példák az üzleti kockázatra:

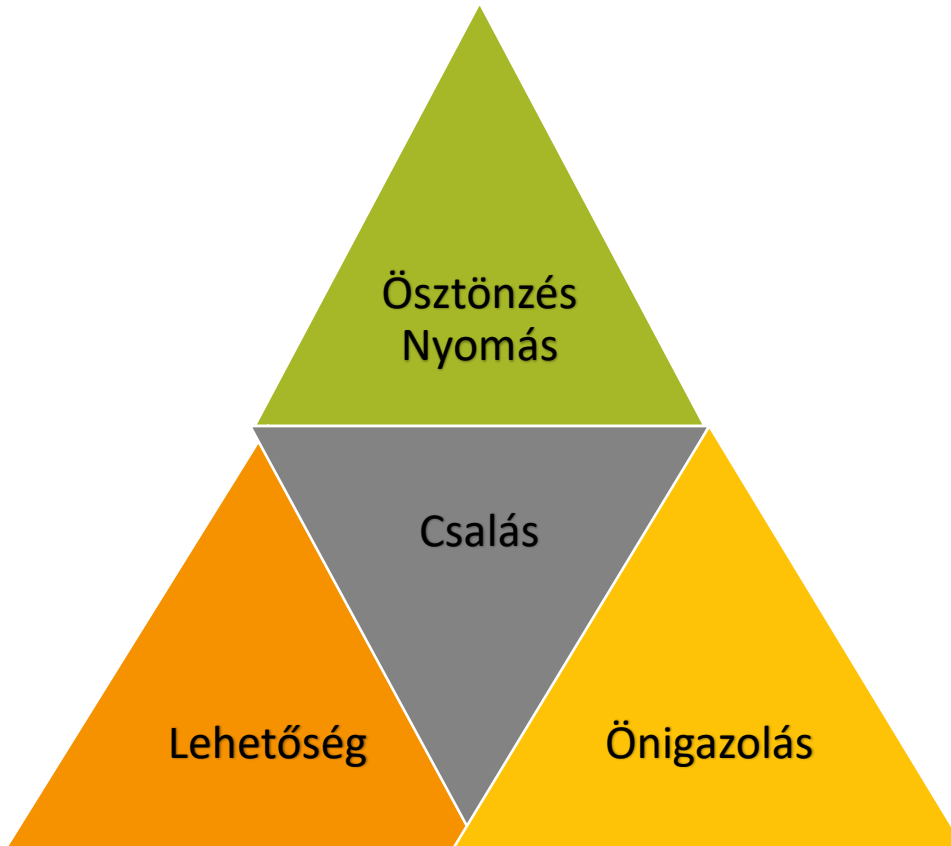
- Ügyfél elvesztése
- Termelési költségek növekedése
- Likviditási problémák
- Megrendelések visszaesése (kereslet csökkenés)
- Technológiai avulás
- Peres ügyek, kötbér
- Versenytársak erősödése
- Az eredményesség csökkenése
- Magas pénzügyi kockázat (pénzpiaci kockázat, nem fizetés kockázata, alacsony működési cash flow)

Csalási kockázat

- **Csalás**, az a **szándékos cselekedet**, amelynek eredményeképpen hibás állítás kerül a pénzügyi kimutatásokba
- **A szándékos cselekedet révén létrejött hiba minden esetben lényeges**
- Csalás kockázatának **felismerése**: Donald Cressey Csalási Háromszög modellje

Csalási háromszög

- A beszámoló szintjén a csalásból eredő lényeges hibás állítások kockázatát jelenti a **kontrollok vezetés általi felülírása**. (Isd. következő dia)
- A csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázata az **árbevétel elszámolásában** jellemzően minden könyvvizsgálatnál jelentős kockázat, de adódhatnak olyan esetek, amikor ezt a feltételezést meg lehet cáfolni.

Csalási háromszög

A csalási kockázat fentáll, ha egyszerre jelen van:

- az ösztönzés, nyomás
- az alkalom, a lehetőség
- az önigazolás, hogy miért helyénvaló a cselekedet

Melyek az üzleti és családi kockázat forrásai?

Üzleti kockázatok forrásai	
1. Célok, stratégiák	Új termékek vagy szolgáltatások, új üzletág Vállalati átszervezés Az informatika és az üzleti stratégiák közti összhang hiánya
2. Külső tényezők	Csökkenő kereslet a gazdálkodó egység termékei vagy szolgáltatásai iránt A szükséges erőforrások (anyagok vagy szakképzett alkalmazottak) megszerzésére való képtelenség A tőke és a hitel rendelkezésre állásának korlátozottsága
3. A gazdálkodó egység jellege	Alkalmatlan munkatársak kulcsfontosságú pozíciókban A változás szükségességének fel nem ismerése (szakértelem vagy technológia) Új rendszer bevezetése A vállalkozás folytatásával kapcsolatos és likviditási problémák, beleértve jelentős ügyfelek elvesztését

Melyek az üzleti és csalási kockázat forrásai?

Üzleti kockázatok forrásai (folyt)	
4. Teljesítménymutatók	A pénzügyi adatokat manipulálása a teljesítménycélok elérése érdekében <i>(ez egyben a csalási kockázat forrása is)</i>
5. Számviteli politikák	A számviteli politikák nem következetes alkalmazása
6. Belső kontroll	Rossz vagy nem létező kontrollok olyan tranzakciók felett, mint az árbevétel, beszerzések, kiadások vagy a bérszámfejtés

Melyek az üzleti és családi kockázat forrásai?

A családi kockázat forrásai

<p>1. Ösztönzés/Nyomás</p>	<p>Túlzott nyomás alatt áll a vezetés, hogy harmadik felek vagy az irányítással megbízott személyek követelményeinek megfeleljen a beszámolóban szereplő eredmény növelése banki kovenánsok megsértésének elkerülése miatt</p>
<p>2. Lehetőség</p>	<p>Olyan készletkételek, amelyek kisméretűek, nagy értékűek vagy nagy irántuk a kereslet széleskörű felhatalmazás a különböző főkönyvi számlákra való könyvelésnél, nem megfelelő kontroll a pénzkifizetések, utalások felett</p>
<p>3. Önigazolás</p>	<p>A vezetés eltűr egyes lopási eseteket az alkalmazottaktól A vezetés maga sem tartja be a számviteli és adótörvényeket Az alkalmazott alulfizetettnek érzi magát</p>

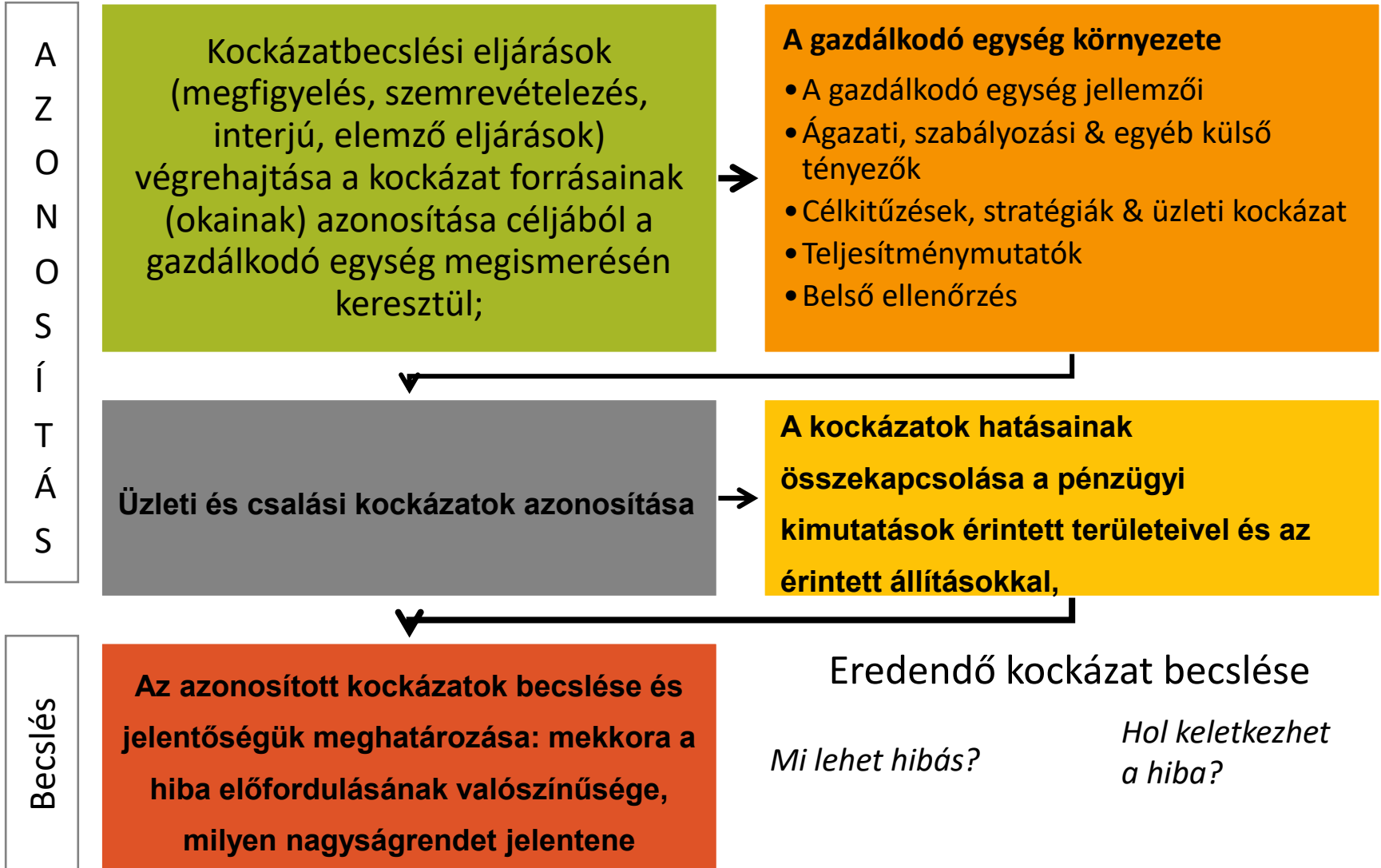
Technikák a kontrollok felülírására

- **fiktív naplótételek rögzítése**, különösen a számviteli időszak végéhez közeli időpontban, a működési eredmények manipulálása vagy egyéb célok elérése érdekében
- számlaegyenlegek **becslésére** alkalmazott feltételezések nem megfelelő helyesbítése és számlaegyenlegek becslésére alkalmazott megítélések megváltoztatása
- olyan események és tranzakciók pénzügyi kimutatásokban szereplő **megjelenítésének kihagyása, előre hozása vagy késleltetése**, amelyek a beszámolási időszakban merültek fel
- olyan tények **leplezése** vagy **közzé nem tétele**, amelyek hatással lehetnek a pénzügyi kimutatásokban rögzített összegekre
- olyan összetett tranzakciókban való részvétel, amelyeket azért hoztak létre, hogy **tévesen jelenítsék meg a gazdálkodó pénzügyi helyzetét** vagy pénzügyi teljesítményét
- jelentős és szokatlan ügyletekhez kapcsolódó **nyilvántartások és feltételek megváltoztatása**

Az eredendő kockázat azonosításának lépései

Az eredendő kockázat azonosítása lépései

A 315. standard előírása

25. A könyvvizsgálónak azonosítania kell és fel kell mérnie a lényeges hibás állítások kockázatait:

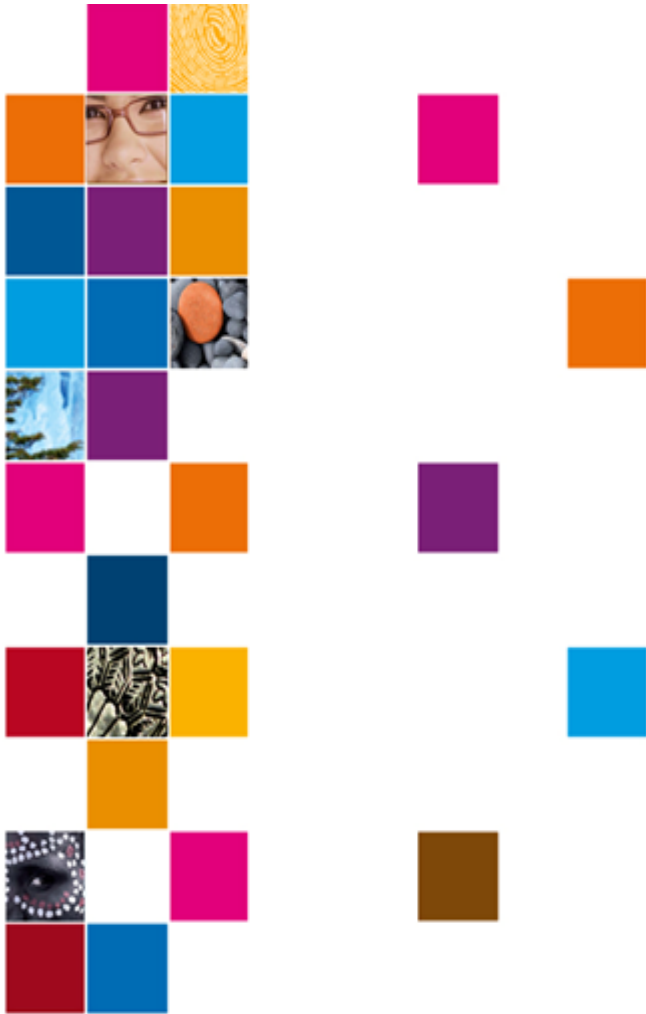
- (a) a **pénzügyi kimutatások** szintjén, és
- (b) az **állítások** szintjén az **ügyletcsoportok, számlaegyenlegek és közzétételek** tekintetében

A 315. standard előírása

26. Ebből a célból a könyvvizsgálónak:

- (a) **azonosítania kell** a kockázatokat a gazdálkodó egység és annak környezete megismerésének a folyamata során, beleértve a kockázatokhoz kapcsolódó releváns kontrollokat is, valamint a pénzügyi kimutatásokban szereplő ügyletcsoportok, számlaegyenlegek és közzétételek mérlegelése révén
- (b) **fel kell mérnie** az azonosított kockázatokat, és értékelnie kell, hogy azok a pénzügyi kimutatások egészéhez kapcsolódnak-e átfogóan, és potenciálisan érintenek-e több állítást is;
- (c) az azonosított kockázatokat **vissza kell vezetnie** arra, **mi lehet hibás** az állítások szintjén, figyelembe véve azokat a releváns kontrollokat, amelyeket a könyvvizsgáló tesztelni szándékozik;

A gazdálkodó és környezete megismerése

1. Üzleti tevékenység megismerése
2. Informatikai környezet felmérése
3. Vállalati szintű belső kontrollok azonosítása

1

Üzleti tevékenység megismerése

Üzleti tevékenység megismerésének területei

KÜLSŐ TÉNYEZŐK

- Iparág, amelyben működik (Piac, kereslet-kínálat, versenytársak)
- Szabályozási és egyéb külső tényezők (számviteli tv., adó tv., iparág specifikus szabályok, infláció, munkaerőpiac, árfolyamok....)
- Beszámolási keretelvek (Számviteli törvény, IFRS)

GAZDÁLKODÓ EGYSÉG JELLEGE

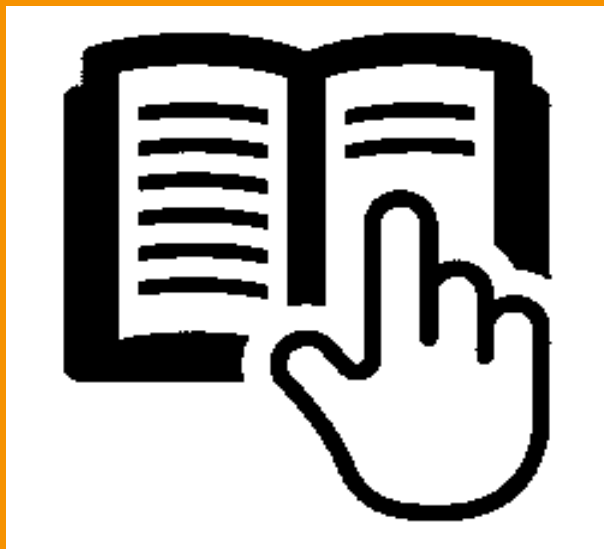
- Vállalat mérete, összetettsége, céljai, stratégiája
- Tulajdonosi, vezetőségi struktúra, szervezeti felépítés
- Belső ellenőrzési rendszer
- Befektetések, finanszírozási jellemzők
- IT környezet

SZÁMVITELI POLITIKA

- Értékelési alapelvek,
- Amortizációs politika,
- Alkalmazott árfolyam,
- Jelentős hiba

PÉNZÜGYI TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE

- kulcsfontosságú teljesítmény-mutatók
- tervek, előrejelzések
- a munkavállalói teljesítményértékelés és javadalmazási politikák
- versenytársak teljesítményének összehasonlítása
- összehasonlító elemzések

ESETTANULMÁNY

Az üzleti tevékenység megismerésére alkalmazott kockázatbecslési eljárások

- 1. Előzetes analitikus elemzést** végeztünk a legutóbbi főkönyvi kivonat alapján: megvizsgáltuk a bevételekben, költségekben és ráfordításokban valamint az eszközökben és kötelezettségekben bekövetkezett változásokat.
- 2. Megbeszélést folytattunk** a magyar ügyvezető igazgatóval, akitől az alábbi témákról kérdeztünk:
  - a. üzleti célokról, iparági tendenciákról, meglévő és lehetséges kockázati tényezőkről,
  - b. az adott időszakban történt fontos eseményekről, változásokról,
  - c. bármely állítólagos, gyanított vagy tényleges csalási esetről,
  - d. teljesítményprémiumról, ösztönzőkről,
  - e. az adott időszak alatt kapcsolt felekkel végrehajtott tranzakciókról,
  - f. a vállalkozás folytatását érintő bármely eseményről vagy körülményről,
  - g. számviteli becsléseket igénylő tranzakciókról, eseményekről és körülményekről,
  - h. a gazdálkodó egység vagy kulcsfontosságú alkalmazottai ellen fennálló peres ügyekről.

A gazdálkodó egység jellege

A vállalkozás 100 %-ban a szlovák anyavállalat (Electro Sro.) tulajdonában van. Családi vállalkozás, az üzletrészek a szlovák ügyvezető és testvérének (Tomáš Noviny és Matej Noviny) tulajdonában vannak. A részesedések megoszlása 60 % Tomáš és 40% Matej.

A cél a bevétel maximalizálása az anyavállalat által gyártott termékek folyamatos forgalmazása által. **Az értékesítés ösztönzésére a vezetés (a szlovák és a magyar ügyvezető igazgató) forgalomarányos engedményt ad, amelynek feltételeit ettől az üzleti évtől kedvezőbb kondíciók között adja. A vezetés egyedi elbírálás alapján a szerződéstől eltérő plusz egyedi kedvezményt is adhat.**

A Társaságot sokáig a szlovák anyavállalat ügyvezetője irányította, az elmúlt két évben az egyik kereskedelmi képviselő is ügyvezetővé vált, ezzel egy időben a szlovák ügyvezető hazaköltözött. A két ügyvezetőnek önálló aláírási joga van, a magyarországi Társaságot lényegében a magyar ügyvezető irányítja, bár rendszeres beszámolási kötelezettsége van a szlovák ügyvezető/tulajdonos felé.

A gazdálkodó egység jellege (folytatás)

A szlovák ügyvezető évente néhányszor jön Magyarországra, illetve rendszeresen a video-megbeszélések. Éves tervek készülnek, elsősorban az értékesítésre vonatkozóan, amelyet negyedévente felülvizsgálnak / aktualizálnak.

A magyar ügyvezető régóta dolgozik a cégnél, elődjétől sokat tanult a termékekről, értékesítési technikákról, de **számviteli ismeretei minimálisak**. Vezetői készségei még **nem eléggé fejlettek**. A döntések meghozatalakor több esetben is megmutatkozott határozatlansága. Hiányosságait ellensúlyozza elkötelezettsége a cég iránt, valamint bizonyítani akarása, tudásvágya.

A vállalkozás **50 M Ft folyószámlahitel kerettel rendelkezik** a számlavezető bankjánál (K&H). A hitelkeret teljesen soha nem került teljesen kihasználásra, a legmagasabb kihasználtságkor is 35 millió Ft került igénybevételre. Általában 15-20 millió Ft-os egyenleg mutatkozik, de ez a mérték sem hosszabb 2-3 hétnél. Az átlagos éves állomány mértéke 12 millió Ft.

A gazdálkodó egység jellege (folytatás)

A **vevők fizetéképtelensége** kockázatot hordoz magában, mivel új vevő esetében **nem ellenőrzik a fizetőképességet** és nem fizetés esetén **sincs a rendszerbe beállítva egy olyan opció**, hogy letiltsa a további értékesítést.

Alkalmazott számviteli politika

Választott értékelési alapelvek:

Vevők értékvesztése: a Társaságnál a vevők, adósok minősítése alapján **értékvesztést kell elszámolni**, ha a követelések legalább 30 napos késedelemben vannak és azok megtérülése a jelentős késedelem miatt kétséges. A mérleg fordulónapon fennálló határidőn túli követelések után, a **minősítés egyedileg történik** a kisösszegű követelések kivételével. Ez utóbbi körben elszámolandó értékvesztés mértéke az alábbi:

- 180-360 nap között lejárt köv. után 50%
- 360 napon túl lejárt követelések után: 100%
- A kétesnek minősített követelések után képezhető értékvesztés mértéke 100. %.

Alkalmazott számviteli politika (folytatás)

Az értékvesztés számviteli elszámolása szempontjából a társaság vevőnként, adósonként együttesen kisösszegűnek tekinti a 10.000. Ft-ot meg nem haladó követeléseket.

A gazdálkodó egység pénzügyi teljesítményének értékelése

A külső könyvelő negyedévente készít egy egyszerű kimutatást a magyar ügyvezető részére, amely tartalmazza a havi és kumulált árbevételt, az árrést, a bérköltséget, a kintlévőség alakulását, az adott negyedév végi bankszámla egyenlegét és a folyószámlahitel miatt fennálló kötelezettséget. **A negyedéves zárások alkalmával a könyvelő nem fordít figyelmet a költségek teljeskörűségére, így az aktív és passzív időbeli elhatárolások összegének meghatározására, azonban ha a riport készítése során tudomására jut jelentősebb tétel, manuálisan javítja a kimutatást.**

A gazdálkodó egység pénzügyi teljesítményének értékelése (folytatás)

Cash flow terv nem készül, a likviditási nehézségek áthidalására folyószámlahitellel rendelkezik a társaság.

A magyar ügyvezető **javadalmazási rendszere** úgy került kialakításra, hogy viszonylag jelentős prémiumot kap az adózás előtti eredmény alakulásának függvényében. Előző évben vált el, jelenleg lakásvásárlást tervez.

A termékmenedzserek motiválására jutalékrendszert építettek be. A jutalék mértéke függ az elért árbevételtől. A jutalék elszámolás negyedévente történik.

Konklúzió:

Az üzleti tevékenység megismerése során az alábbi üzleti és csalási kockázatokat azonosítottuk:

Üzleti kockázatok:

- magyar ügyvezető hozzáértése (feladatát most vette át, nincs még kellő tapasztalata),
- stratégiai kockázat: utólagos engedmények mértékének jelentős növekedése, ami jelentős üzemi eredmény csökkenéshez vezethet,
- pénzügyi kockázat: ügyfél fizetőképessége ellenőrzésének hiánya, cash flow tervezés hiánya.

Csalási kockázatok:

- kontrollok felülírása (adatok manipulálása)
- feladatkörök elkülönülésének hiánya
- az ügyvezető családi helyzete (elvált, lakásvásárlást tervez)
- prémium célok elérése
- adófizetési kötelezettség minimalizálása
- készlet eltulajdonítás lehetősége

Megjegyzés: A csalási kérdőívet a Mellékletek 5.6. pontja tartalmazza

Megfontolandó kérdések

A Gazdálkodó egység és környezete megismerése egy állandó feladat a könyvvizsgálat folyamata során. Az üzleti tevékenység megértése nélkül vagy nem fedezzük fel a lényeges hibás állításokat, vagy az indokoltnál jóval több munkát végzünk, ami nem biztosítja a kellő hatékonyságot.

Kerülni kell a kísértést, hogy a megbízás végrehajtása során kihagyjuk a gazdálkodó egység megismerésének a folyamatát, vagy egyszerűen lemásoljuk az előző évi dokumentumokat azon az alapon, hogy ezeket az információkat már a korábbi évben vagy években beszereztük és azóta semmi nem változott, mivel ez a gyakorlatban nagyon ritkán fordul elő.

Folyamatos megbízás esetén is nagyon fontos tehát a gazdálkodó egységről korábbi vizsgálataink során megszerzett ismereteink frissítése.

További könyvvizsgálói eljárások a gazdálkodó és környezete megismeréséhez kapcsolódóan

1. Számviteli politika értékelése
2. Jogszabályoknak való megfelelés ellenőrzése
3. Pénzmosás szempontjából veszélyeztetett tevékenység, vagy terrorizmus finanszírozására vonatkozó ellenőrzés
4. Vállalkozás folytatása elvének érvényesülésének vizsgálata
5. Csalás lehetőségének felmérése
6. Előzetes analitikus elemzés

További könyvvizsgálói eljárások a gazdálkodó és környezete megismeréséhez kapcsolódóan

Kapcsolódó standardok:

- jogszabályoknak való megfelelés a 250. témaszámú,
- csalásra vonatkozó 240. témaszámú,
- becslésekre vonatkozó 540. témaszámú,
- kapcsolt felekre vonatkozó 550. témaszámú
- vállalkozás folytatására vonatkozó 570. témaszámú
- analitikus elemzések alkalmazására vonatkozó 520. témaszámú

Az esettanulmány a fentiekre tartalmaz ellenőrző kérdőíveket vagy munkalapot.

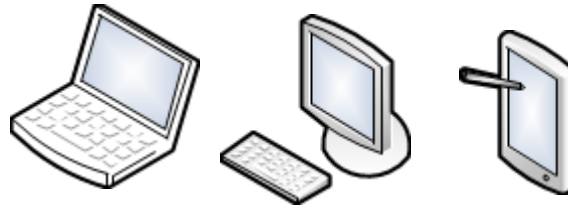

2

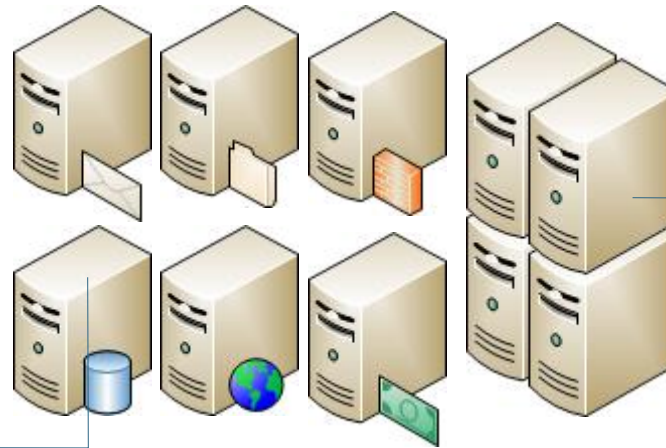
Az informatikai környezet felmérése

Miért van szükség az informatikai környezet felmérésére?

Számítógépekkel dolgozunk, végezzük a tranzakciókat

Adatainkat és információinkat számítógépes rendszerekben tartjuk

Folyamataink és kontrolljaink az informatikai rendszerektől függenek

Megbízhatunk bennük ?

Az informatikai környezet felmérése

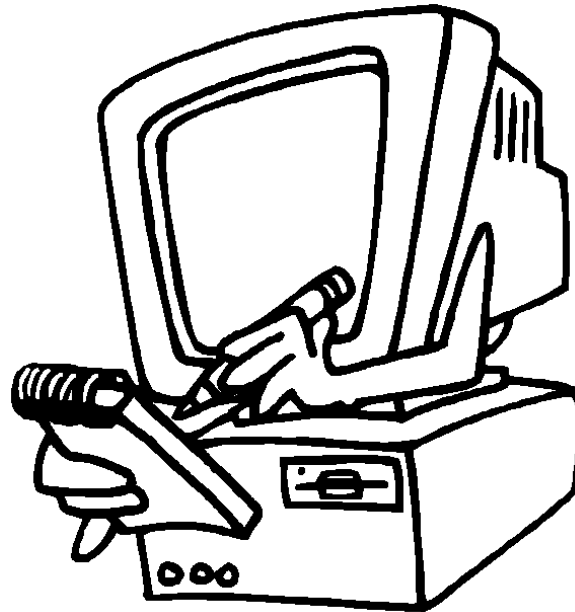
- Az informatikai környezet felmérése **magában foglalja egyrészt** annak megértését, hogy
  - a társaság informatikai környezete hogyan épül fel,
  - milyenek a hardverek, szerverek, interfészek, stb. kapcsolatai,
  - hogyan épül fel az informatikai szervezet, mi biztosítja a biztonságos működést, az egyes alkalmazások (modulok, programok, stb) hogyan kapcsolódnak egymáshoz,
  - hogyan kerülnek rögzítésre az egyes gazdasági tranzakciók, hogyan kerülnek ezek a főkönyvbe illetve hogyan történik a beszámoló összeállítása.
- **Másrészt** a megértés/felmérés része, hogy maga a társaság milyen kontrollokat működtet az informatikai rendszer kapcsán, hogyan történik az informatikai folyamatok ellenőrzése.

Az informatikai környezet felmérése

A **számvitel** egy információs rendszer, mely a gazdálkodó szervezetek működését mutatja be. A könyvviteli tevékenység során gyűjti, rögzíti, rendszerezi és bemutatja egy gazdasági egység vagyonára és eredményességére vonatkozó adatokat.

ENNEK ESZKÖZE....

Az informatikai környezet felmérése

1. Informatikai rendszer és az azt támogató szervezet felmérése

1.a) Informatikai funkció (mint szervezeti egység) jellemzői

- milyen az informatikai csapat kompetenciája (hányan vannak, milyen szakértelemmel bírnak)
- helyi, központi vagy kiszervezett szolgáltató informatikai csapat van-e
- Milyenek az informatikához kapcsolódó szabályzatok, dokumentációk, (teljeskörű, jól dokumentált vagy ad-hoc, nem dokumentált, nem írásban/visszakövethetően szabályozott)

Az informatikai környezet felmérése

1.b) A pénzügyi beszámoló szempontjából releváns rendszerek, jellemzői:

- milyen informatikai rendszerről/rendszerekről van szó (SAP, Oracle, Navision, Revolution, Kulcs-Soft, Novitax stb.)
- melyik üzleti folyamatokat támogatja a rendszer (pl. pénzügy, kontrolling, bérszámfejtés, éit)
- nagyon speciális házon belüli fejlesztés vagy standard lekérdezéseket generáló integrált rendszer
- milyen kapcsolódási pontok vannak a könyvvizsgálat során használt adatokkal (pl. alapvető listázások, automatikus kalkulációk, pl. készlet átlagár/FIFO értékelése) vagy automatikus kontrollok, automatikus interfészek működnek-e a rendszerek között (vagy manuális adatátöltések szükségesek)

Az informatikai környezet felmérése

2. Milyen az informatikát körülvevő általános kontrollkörnyezet?

2.a) Az adatokhoz és programokhoz való hozzáférés körüli kontrollok

- a munkavállalók hozzáférési jogosultsága a feladatkörüknek megfelelően van beállítva
- új hozzáférés igénylése esetén megfelelő ellenőrzés/jóváhagyás működik
- a kilépő dolgozók hozzáférési jogosultsága azonnal meg van szüntetve

2.b) A programváltozás/változtatás körüli kontrollok

- a programváltozásokat megfelelő kompetenciájú szakemberek tesztelik
- a tesztelés eredményét dokumentálják, ellenőrzik és jóváhagyják

Az informatikai környezet felmérése

2.c) A számítástechnikai háttér működtetése körüli kontrollok

- a pénzügyi (és egyéb) adatok biztonságosan vannak tárolva, rendszeresen készül mentés
- létezik frissített működésfolytonossági terv, vészhelyzeti terv
- jelszóvédelem, jelszóváltoztatás kikényszerítése letiltások, stb.
- szerverek fizikai védelme, hozzáférés korlátozása csak engedélyezett személyeknek, stb.

Az informatikai környezet felmérése

2.d) A programfejlesztés, új program, éles rendszerbe állítás körüli kontrollok

- program/szolgáltató/szállító kiválasztás folyamata
- tesztelés és minőségbiztosítás
- adatátvitel, migráció
- program bevezetés, éles rendszer indítása stb.

Az informatikai környezet értékelése

A megismerés és megértés után **értékeljük** az informatikai környezetet, abból a szempontból, hogy

- vannak-e olyan hiányosságai, amelyek miatt a belőle származó adatok nem megbízhatóak,
- kívánunk-e a könyvvizsgálat során az informatikai környezetre, kontrollokra támaszkodni vagy nem.

Ha igen, akkor **teszteljük** az általános informatikai valamint a rendszer automatikus kontrolljait.

ESETTANULMÁNY

Alkalmazott eljárás

Megbeszélést tartottunk Kiss Barnabással az Adatbázis Kft munkatársával valamint Pontos Ilona külső könyvelővel, és Budai Eszter adminisztrátorral.

Az informatikai környezet felmérésének dokumentálása

1. Informatikai szervezet

A társaság **nem rendelkezik** informatikai szervezettel. Az IT üzemeltetési és rendszergazdai szolgáltatásokat az Adatbázis Kft. nyújtja. Erre az évre még nem történt meg a szerződés meghosszabbítása, de a vállalat még nyújtja a szolgáltatásokat.

Informatikai szervezet (folytatás)

A szerződés az alábbi feladatokra terjed ki:

- **Távoli segítségnyújtás:** Hibaelhárítási tevékenység távoli eléréssel
- **Helyszíni támogatás**
- **Rendszerkarbantartás, ütemezett feladatok:** A rendszer ellenőrzése (napló állományok, monitoring alkalmazás) és a szükséges módosítások elvégzése, valamint frissítések telepítése

A társaság **nem vette igénybe** az automata rendszer-monitorozási szolgáltatást, valamint az informatikai rendszer dokumentációjának elkészítését.

2. Szabályzatok

Nincsenek szabályzatok, mint pl. informatikai biztonsági szabályzat (IBSZ), jogosultsági szabályzat, üzletfolytonossági szabályzat. Az Adatbázis Kft. munkatársa tájékoztatása szerint IBSZ szabályzat van, ezt átadták a Társaság részére is. Elismerte, hogy **nincs külön katasztrófa terv**, de a teljes mentésekből illetve a teljes adatbázismentésből újra tudnák állítani a rendszert.

3. Alkalmazások

Factory: Számviteli, könyvelő rendszer

DocNet: iktató rendszer

Bora: bérszámfejtő rendszer

ERA: MNB program, webservice (MNB árfolyam adatok betöltésére szolgál)

Weboldal: kiszervezve az Extra Web Kft számára

Factory integrált rendszer fő alrendszerei:

- Raktárgazdálkodás
- Pénzügy
- Tárgyi eszköz
- Főkönyv

4. Adatközpont

A szerver az iroda egy külön helységében van elhelyezve. A géptermi szoba kulccsal zárható, a külső szolgáltatónak és az ügyvezető igazgatónak van hozzáférése. A géptermem mozgó klímával rendelkezik, tűzoltó berendezés van.

5. Tűzfal

A Társaságnak a Kerio Control biztosítja a tűzfalszolgáltatásokat: hálózati tűzfal és router, behatolás detektálás és védelem, hálózati szintű antivírus, web- és alkalmazásszűrés.

6. Hordozható gépek védelme (végpontvédelem)

Az informatikai rendszer négy asztali számítógépből, 6 laptopból és egy szerverből áll. A hordozható adattárolók védelme jelenleg nem megoldott, továbbá az adatmásolást szoftveres megoldással nem gátolják.

7. Biztonsági mentések

Hetente készül biztonsági mentés. A mentéseket külön disk-en tárolják.

8. Monitorozás: nincs

9. Jogosultságok kiosztása, visszavonása

Vannak jogosultsági szintek beállítva, de nincs szabályozva és a munkatársak ismerik egymás jelszavát, ezért nem lehet kizárni a jogosulatlan hozzáférést az adatokhoz.

10. Programváltoztatások kezelése

A Társaság nem rendelkezik Változáskezelési szabályzattal, eljárásrenddel. A Factory rendszer esetében a szoftver cég végzi el a változtatásokat távoli asztal eléréssel.

11. Változások az informatikai rendszerben

Nem volt és a jövőben sem terveznek.

Konklúzió:

- Nem teljeskörűek a szabályzatok. pl. nincs üzletfolytonossági szabályzat, jogosultsági szabályzat. A külső szolgáltatónál van Általános biztonsági szabályzat, de a Társaságnál ez nem lelhető fel.
- Lehetséges az adat megsemmisülés.
- A jogosultságok nincsenek szabályozva, egymás jelszavait ismerik, ezért nem lehet kizárni a jogosulatlan hozzáférést az adatokhoz. Ez miatt lehetséges nem engedélyezett vagy nem létező ügyletek rögzítése.

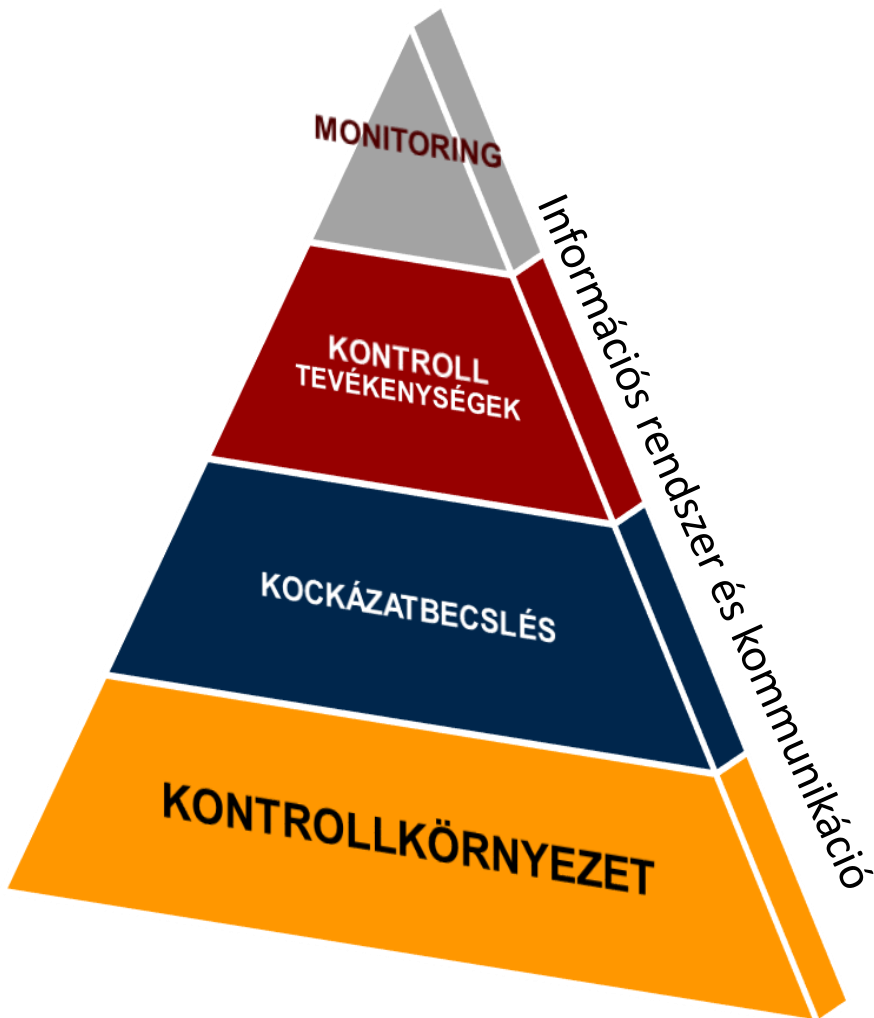
A fentiek miatt nem tesztljük az általános informatikai kontrollokat és nem támaszkodunk az IT környezetre.

3

Vállalati szintű belső kontrollok azonosítása

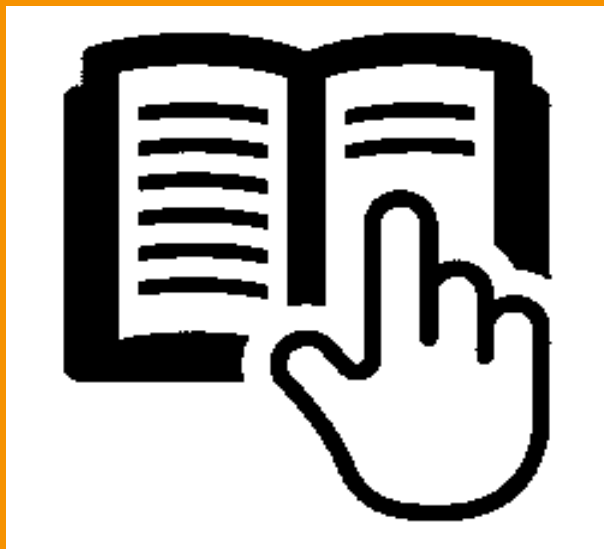
Vállalati szintű belső kontrollok azonosítása

A belső ellenőrzésnek 5 komponense van, amelyet a vezetés felhasználhat a lényeges hibás állítások csökkentésére

1. kontrollkörnyezet
2. a gazdálkodó kockázat-becslési folyamata
3. kontroll tevékenységek
4. a kontrollok figyelemmel kísérése (monitoring)
5. a pénzügyi beszámoló-készítés és a kommunikáció szempontjából releváns információs rendszer, beleértve a kapcsolódó üzleti folyamatokat is

ESETTANULMÁNY

Vállalati szintű belső kontrollok azonosítása

A vállalati szintű belső kontrollok öt összetevőjéről a feljegyzést

- az ügyvezető igazgatóval,
- a külső könyvelővel,
- a könyvelési asszisztenssel,
- egy termékmenedzserrel és az
- informatikai szolgáltatást nyújtó cég munkatársával történt **interjúk** alapján készítettük.

1. Kontrollkörnyezet

Nincs írásos etikai kódex, azonban a vezetés szóval és viselkedésével kimutatja elkötelezettségét a magas erkölcsi normák és a vonatkozó jogszabályok betartásában.

A termékmenedzserek felvételükkel egy időben tájékoztatást kapnak az ügyfelekkel való viselkedés normáiról, megjelenésről, a panaszok kezelésének módjáról. Ezeknek a követelmények – amelyek a vonatkozó dokumentumban írásban is rendelkezésre állnak – megismerését és elfogadását a dolgozóknak a felvételkor alá kell írniuk.

1. Kontrollkörnyezet (folytatás)

A szlovák ügyvezető évente csak néhányszor jön Magyarországra, ekkor azonban fontosnak tartja az elbeszélgetést a termékmenedzserekkel. A munkaerő megtartása stratégiai célkitűzés, mivel ebben a szakmában fontos, hogy a munkatársak megbízhatóak és a cég iránt lojálisak legyenek.

A külső könyvelő negyedévente készít egy egyszerű kimutatást a magyar ügyvezető részére, amely tartalmazza a havi és kumulált árbevételt, árrést, a bérköltséget, a kintlévőség alakulását, az adott hónap végi bankszámla egyenlegét és a folyószámlahitel miatt fennálló kötelezettséget.

1. Kontrollkörnyezet (folytatás)

A könyvelő a negyedéves zárások alkalmával nem fordít figyelmet a költségek teljeskörűségére, így az aktív és passzív időbeli elhatárolások összegének meghatározására, azonban ha a riport készítése során tudomására jut jelentősebb tétel, manuálisan javítja a kimutatást.

Éves tervek készülnek, elsősorban az értékesítésre vonatkozóan, amelyet negyedévente felülvizsgálják/aktualizálnak.

1. Kontrollkörnyezet (folytatás)

Az ügyvezető igazgató havonta, minden hónap első hétfőjén megbeszélést tart a termékmenedzsereknek, ahol ismerteti az elért eredményeket, kiemeli az elvártnál jobb és rosszabb teljesítményeket és megbeszélik a következő hónap stratégiai célkitűzéseit.

A megbeszélést követően video konferencián beszámol a szlovák ügyvezetőnek, és átbeszélik a működéssel kapcsolatos kérdéseket és meghatározzák a következő időszak célkitűzéseit és stratégiáit.

1. Kontrollkörnyezet (folytatás)

A külső könyvelő a vállalkozás megalakulása dolgozik a társasággal, megbízható, a vezetés ragaszkodik hozzá. Az előző könyvvizsgálatunk során a passzív időbeli elhatárolásoknál tettünk módosító javaslatot.

A könyvelő rendszeresen részt vesz továbbképzéseken, regisztrált mérlegképes könyvelő.

Elmondható, hogy a vezetés hozzáállása a belső kontrollhoz megfelelő.

2. Kockázatbecslési folyamat

Nincs formalizált eljárás.

Stratégiai kockázat: utólag adott engedmények mértékének jelentős növekedése, ami jelentős üzemi eredmény csökkenéshez vezethet.

Működési kockázat: az informatikai háttérrel 10 éve egy külső vállalkozás biztosítja alapvetően távoli eléréssel, havi egyszeri személyes rendelkezésre állással. Erre az évre még nem került megkötésre a megállapodás, mivel a díjemelést nem fogadta el a Társaság. Bármikor felügyelet nélkül maradhat a rendszer.

Pénzügyi kockázat:

- nincs ellenőrizve az ügyfelek fizetőképessége,
- nincs cash flow terv, ennek ellenére kicsi a kockázat, de előfordulhat, hogy elfogy a folyószámla hitelkeret. (eddig tapasztalatok alapján még nem fordult még elő a keret maximum közeli kihasználása)

3. Releváns információs rendszer

A Társaság a következő rendszereket használja (több éve):

- Bérszámfejtő program - Bora;
- Könyvelés (készletgazdálkodás; főkönyvi könyvelés integrált rendszerben) - Factory;
- Banki terminálok
- ZF intranet

Factory integrált rendszer fő alrendszerei:

- Raktárgazdálkodás
- Pénzügy
- Tárgyi eszköz
- Főkönyv

3. Releváns információs rendszer (folytatás)

Az alrendszerekbe rögzített mozgások **automatikus feladással** kerülnek be a főkönyvbe.

A szoftver rendszeresen frissítésre kerül a szoftver cég által.

Hetente készül biztonsági mentés, az informatikai háttérrel immár 10 éve egy külső vállalkozás biztosítja alapvetően távoli eléréssel, havi egyszeri személyes rendelkezésre állással. Erre az évre még nem került megkötésre a megállapodás, a vállalkozó 10 év után a díj emelését szeretné elérni.

Vannak jogosultsági szintek beállítva, de ismerik egymás belépési kódját.

A módosításokat **nem naplózza** a rendszer.

4. Kontrolltevékenységek

- **Teljesítmény ellenőrzések:** Havi megbeszélések a termékmenedzserekkel és a teljesítmények értékelése. A tervek teljesülésének negyedéves értékelése a könyvelő által elkészített kimutatás alapján.
- **Információfeldolgozás:** A jelentős ügyletcsoportok - Értékesítés, Beszerzés, Pénzkezelés - folyamatfelmérése, az alkalmazott kontrollok összegzése a 2.2.2.1.1-2.2.2.1.3 pontok alatt.

Az IT rendszerhez kapcsolódó általános informatikai kontrollokat nem teszteljük az előző pontban, a „Releváns információs rendszerek”-nél leírtak miatt.

4. Kontrolltevékenységek (folytatás)

- **Fizikai kontrollok:** Készletek fizikai leltára és a számviteli nyilvántartásokkal történő összehasonlítása egyszer egy évben, karácsony előtt történik. A pénzkészlet fizikai leletárára és a számviteli nyilvántartásokkal történő összehasonlítására félévente kerül sor.
- **Feladatok megosztása:** a kevés munkavállaló miatt nem valósul meg az ügyletek jóváhagyásához, rögzítéséhez kapcsolódó feladatok elkülönítése.

5. Monitoring

A kontrollok monitorozása **nem valósul meg**, mivel az ügyvezető folyamatosan részt vesz az üzleti tevékenységben és ellenőrzi működést, tehát a monitorozás a **saját tevékenységének az ellenőrzését** jelentené

Komponens	Értékelés
Kontrollkörnyezet	Nincs írásos etikai kódex, azonban a vezetés szóval és viselkedésével kimutatja elkötelezettségét a magas erkölcsi színvonal iránt. Ez vonatkozik a jogszabályoknak való megfelelésre is.
Kockázatbecslési eljárás	Nincs formalizált eljárás, de az ügyvezető tulajdonos rendszeresen figyelemmel kíséri a terv-tény számok alakulását.
Releváns információs rendszer	A szoftver rendszeresen frissítésre kerül. Nem teljeskörűek a szabályzatok. pl. nincs üzletfolytonossági szabályzat, jogosultsági szabályzat. A külső szolgáltatónál van Általános biztonsági szabályzat, de a Társaságnál ez nem lelhető fel. Lehetséges az adat megsemmisülés. A jogosultságok nincsenek szabályozva, egymás jelszavait ismerik, ezért nem lehet kizárni a jogosulatlan hozzáférést az adatokhoz. Ez miatt lehetséges nem engedélyezett vagy nem létező ügyletek rögzítése.

Konklúzió

Komponens	Értékelés
Kontrolltevékenységek	Vannak kontrollok, azonban többségük nem formalizált. A feladatok megosztása a kevés munkavállaló miatt nem valósul meg.
Monitoring	A kontrollok monitorozása nem lehetséges, mivel az ügyvezető folyamatosan részt vesz az üzleti tevékenységben és ellenőrzi működést, tehát a monitorozás a saját tevékenységének az ellenőrzését jelentené.

Az előzőek alapján a beszámoló szintjén a kockázatot közepesnek értékeljük.

A vállalkozás folytatásának elvével kapcsolatban nem merült fel kétség.

Megfontolandó kérdések

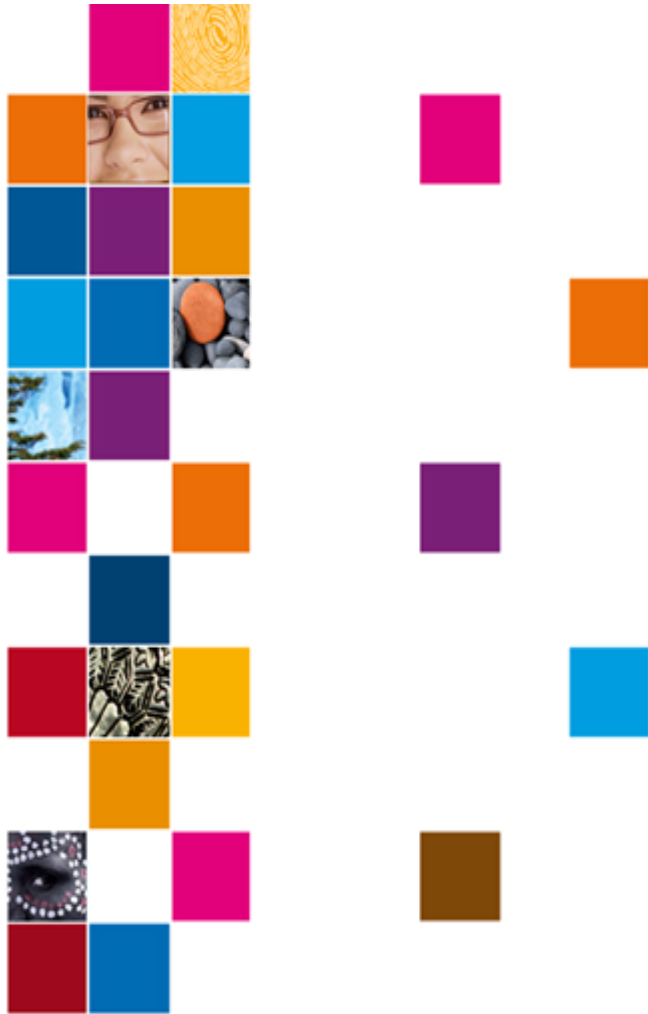
Kisebb gazdálkodó egységek könyvvizsgálata során fennáll a kísértés, hogy azt feltételezzük, hogy **nincs belső kontroll** és ezért nem is érdemes azt megismerni.

Egy másik aspektusból pedig azt a kérdést tesszük fel, hogy miért kell megismernünk a belső kontrollok kialakítását és bevezetését, ha csak **alapvető vizsgálati módszereket** alkalmazunk.

Fontos azt szem előtt tartani, hogy a kontroll egyedüli célja, hogy mérsékelje a kockázatot. Tehát először léteznie kell egy kockázatnak. Sok könyvvizsgáló elköveti azt a hibát, hogy nem azonosítják milyen kockázatok mérsékelésére van szükség, és a meglévő rendszerek és kontrollok dokumentálásával kezdik a belső kontroll értékelését. Ez a hozzáállás sok felesleges munkát eredményezhet olyan eljárások és kontrollok dokumentálásával, amelyekről később kiderül, hogy teljesen irrelevánsak a könyvvizsgálat céljai szempontjából.

Amikor nincs túl sok azonosítható kontrolltevékenység, akkor mérlegelni kell, hogy lehetséges-e elsősorban alapvető könyvvizsgálati eljárások végrehajtásával elegendő bizonyítékot szerezni a könyvvizsgálói vélemény kialakításához, vagy a kontrolltevékenységeknek hiánya lehetetlenné teszi elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzését

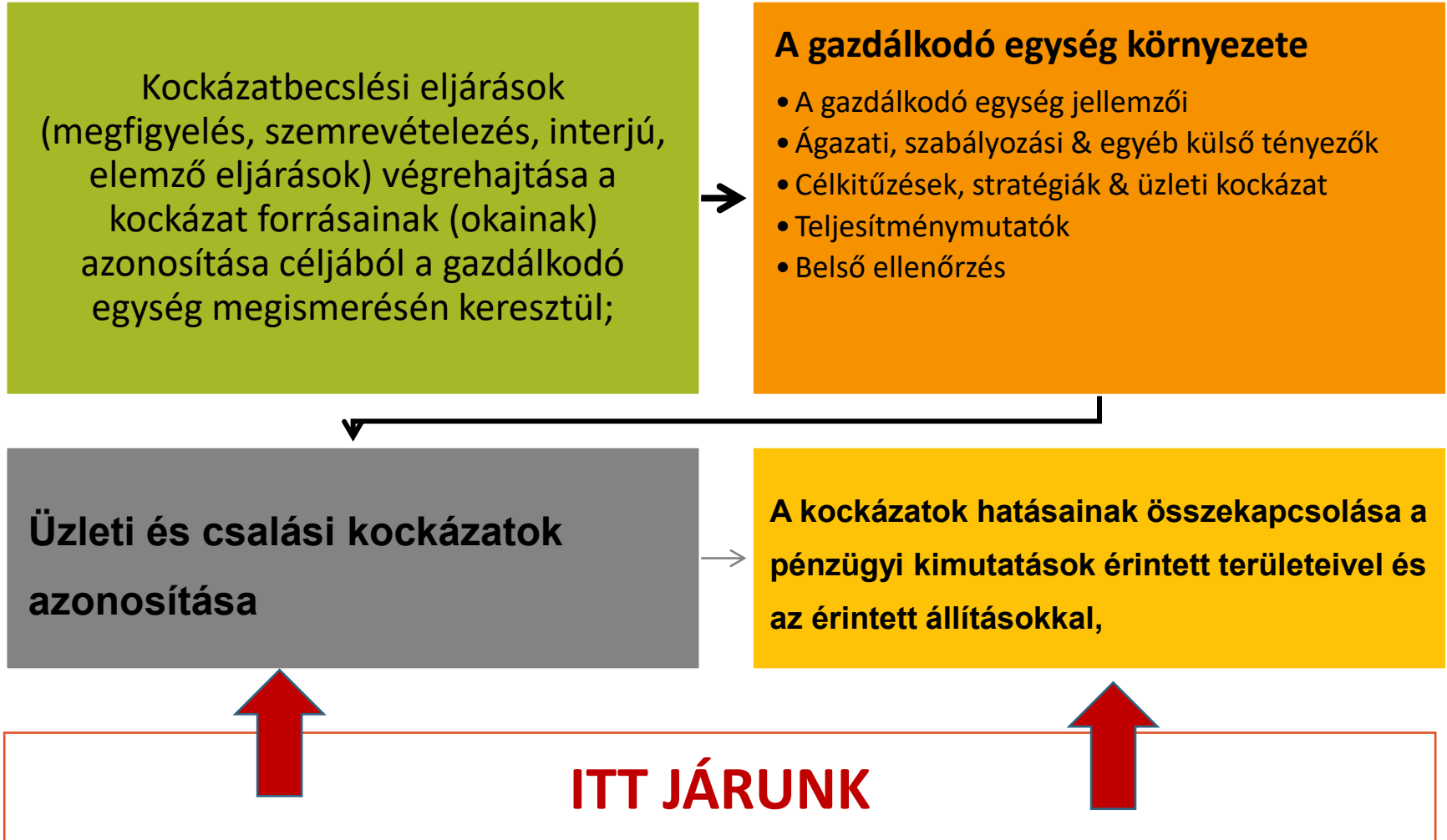

**Üzleti és családi kockázatok
forrásainak azonosítása,
hatásainak megállapítása**

valamint

**A kockázatok hatásainak
összekapcsolása a
pénzügyi kimutatások
érintett területeivel és az
érintett állításokkal**

Az eredendő kockázat azonosításának lépései

ESETTANULMÁNY

Mit csináltunk eddig és mi a következő lépés?

Eddigi könyvvizsgálói eljárásaink során **információkat szereztünk a gazdálkodó egység üzleti tevékenységéről**, aminek során azonosítottuk vállalkozásra ható külső tényezőket, a piaci környezetet, a vonatkozó jogszabályokat, megismertük a társaság tevékenységét, stratégiáját, terveit, az alkalmazott számviteli politikát, az üzleti tervek teljesítésének mérésére használt jelentéseit.

Felmértük az informatikai környezetet, az ellenőrzésre használt kontrollokat, megbeszélést tartottunk az ügyvezető igazgatóval, aminek során kitértünk többek között az üzleti tervek teljesítését esetlegesen befolyásoló kockázatokra, valamint a munkavállalók által elkövethető csalással kapcsolatos kockázatokra.

Könyvvizsgálati eljárásaink eredményeként azonosítottuk a lehetséges csalási és üzleti kockázatok forrásait.

Mit csináltunk eddig és mi a következő lépés?

A következő lépés

- az azonosított kockázati források **lehetséges hatásainak meghatározása** (lehetséges hibás állítások a pénzügyi kimutatásokban), beleértve a csalás lehetőségét; valamint
- a kockázatok hatásának **összekapcsolása a pénzügyi kimutatások érintett területeivel** és az **érintett állításokkal**, vagy annak a megállapítása, hogy a kockázatok **átfogóan vonatkoznak-e** a pénzügyi kimutatások egészére és ezáltal sok állítást érinthetnek.

Ügyfél:	Villany Kft	Fordulónap:	2019.12.31.	
Készült:	20xx	Eredendő kockázat azonosítása	Átfogó lényegesség	11 543 e Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	8 080 e Ft
Ellenőrizve:	20xx		Elhanyagolható hiba	346 e Ft
Ellenőrizte:	LV		Munkalap ref.	XXXX

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredmény-kimutatás sor	Állítások
Üzleti kockázat			
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik.	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás
A magyar ügyvezető kevés pénzügyi számviteli ismerettel rendelkezik, a szlovák ügyvezető hazaköltözésével még bizonytalan a döntéshozatalban, irányításban.	A pénzügyi kimutatásokban esetlegesen előforduló hibák nem kerülnek feltárássra.	Átfogó	Valamennyi állítás
Stratégiai kockázat: az értékesítés fokozására indokolatlan mértékű engedmények adása. A forgalomtól függő mellett egyedi elbírálású engedmények adása is gyakorivá vált.	Felfelé manipulált eladások, hogy elérjék a szerződés szerinti forgalom nagyságrendjét. Egyéb ráfordítások jelentősen növekedhetnek, aminek hatására az üzemi eredmény lényegesen csökkenhet.	Egyéb ráfordítás Üzemi eredmény	Létezés

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredménykimutatás sor	Állítások
Üzleti kockázat folytatása			
	<p>A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?</p>	<p><i>Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik</i></p>	<p>Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás</p>
<p>pénzügyi kockázat: nincs ellenőrizve az ügyfelek fizetőképessége, nincs cash flow tervezés, folyószámla hitelkeret túllépés, likviditási gondok.</p>	<p>A kétes vevőkre képzett értékvesztés lehet, hogy alul lesz becsülve</p> <p>Előfordulhat folyószámla hitelkeret túllépés, likviditási gondok keletkezhetnek. A banki feltételek veszélyeztetésének elkerülése érdekében előfordulhat a pénzügyi kimutatás manipulálása. (ez utóbbi csalási kockázat is)</p>	<p>Vevők, Egyéb ráfordítások</p> <p>Átfogó</p>	<p>Teljesség, Pontosság, Értékelés</p> <p>Valamennyi állítás</p>
<p>IT környezet és az IT rendszer gyengesége</p>	<p>Az informatikai biztonság és az automatikus kontrollok gyengesége miatt hiba lehet az adatfeldolgozásban</p>	<p>Átfogó</p>	<p>Valamennyi állítás</p>

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredmény-kimutatás sor	Állítások
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	<i>Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik</i>	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás
Csalási kockázat			
Kontrollok felülírása	Jogosulatlan naplótételek kerülhetnek rögzítésre vagy előfordulhat a pénzügyi kimutatások manipulálása.	Átfogó	Valamennyi állítás
Árbevétel elszámolása	Előfordulhat, hogy nem a megfelelő időszakra történik a könyvelés, vagy fiktív bevétel kerül elszámolásra.	Árbevétel, Vevők	Előfordulás, Létezés, Elhatárolás, Értékelés, Jogok és kötelek
Feladatkörök elkülönülésének hiánya	Előfordulhat nem engedélyezett adatbevitel, vagy a könyvelési adatok manipulálása.	Átfogó	Valamennyi állítás

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredmény-kimutatás sor	Állítások
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	<i>Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik</i>	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelmek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás
Csalási kockázat folytatása			
Prémium célok elérése Az ügyvezető családi helyzete	Fiktív bevétel kerülhet könyvelésre, vagy a bevételek rögzítésének előrehozása (nem megfelelő időszakban történő elszámolása).	Árbevétel, Vevők	Előfordulás, Létezés, Elhatárolás, Értékelés, Jogok és kötelmek
Adófizetési kötelezettség minimalizálása	A vezetés elfogult lehet a vevők és készletek értékvesztése mértékének meghatározásakor (becslésben rejlő kockázat), vagy fiktív költségek kerülhetnek elszámolásra illetve a bevételek következő időszakra történő könyvelése.	Készletek, Bevételek Költségek, Egyéb ráfordítások	Teljesség, Pontosság Értékelés, Előfordulás Jogok és kötelmek
Könnyen eltulajdonítható áruk a készletben	Áruk esetleges eltulajdonítása, elfogadható mértéken felüli hiány megállapítása a fizikai leltárfelvételkor.	Készletek Egyéb ráfordítások	Előfordulás, Értékelés

1. fejezet: A könyvvizsgálat tervezése

Lényegesség meghatározása

A lényegesség meghatározása

A lényegesség meghatározása

Vonatkozó standardok

- 320. Lényegesség a könyvvizsgálat tervezésében és végrehajtásában
- 450. A könyvvizsgálat során azonosított hibás állítások értékelése

Mi a lényegesség?

A **lényegesség** az ellenőrzés és a számvitel során alkalmazott fogalom, amely **egy összeg**, tranzakció vagy eltérés jelentőségére vonatkozik.

A lényegességet a pénzügyi kimutatások **átfogó szintjén**, illetve az **egyes számlaegyenlegek** vonatkozásában kell **mérlegelni**.

A **lényegesség** meghatározásánál a könyvvizsgáló a „felhasználó” szemszögéből hozza meg döntését.

Mi a lényegesség ? (folytatás)

- A lényegesség **szakmai megítélés** kérdése
- A **lényegesség** a pénzügyi kimutatásban szereplő hibás állítások azon teljes összege – beleértve az abban nem szereplő tételeket is –, amelynek túllépése **ésszerű várakozások alapján befolyásolhatja a felhasználók gazdasági döntéseit.**
- Ha a beszámoló összességében ilyen mértékű hibás állításokat tartalmaz, akkor a könyvvizsgáló ***minősített*** véleményt ad.

Mi a lényegesség ? (folytatás)

A lényegesség (a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó – átfogó - lényegesség) meghatározásának lépései:

Referenciaérték kiválasztása (vetítési alap)

Lényegesség meghatározása

A választás indoklása

Mi a lényegesség ? (folytatás)

A végrehajtási lényegesség

a könyvvizsgáló által a pénzügyi kimutatások **egészére vonatkozó lényegességtől alacsonyabban megállapított összeget** vagy összegeket jelenti, annak érdekében, hogy

megfelelően alacsony szintre csökkentse annak valószínűségét, hogy a nem helyesbített és a fel nem tárt hibás állítások összessége meghaladja a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegességet

Mi a lényegesség ? (folytatás)

Végrehajtási lényegesség funkciója:

- annak a **kockázatnak a csökkentése**, hogy a nem korigált és a fel nem tárt egyedileg a lényegességet meg nem haladó hibás állítások együttes összege meghaladják a lényegesség elfogadható szintjét)
- egy **biztonsági háló** a fel nem tárt hibás állítások kockázatával szemben
- **szempontot ad** a mintavételezésnél a minta elemszámának meghatározásához

Mi a lényegesség ? (folytatás)

- **Egyértelműen elhanyagolható hiba**

olyan ügylet, tranzakció, amely **nem igényel külön vizsgálatot**, mert hibás előfordulása esetén sem befolyásolja lényegesen a pénzügyi kimutatások megbízható, valós képét

A lényegesség megítélése

A lényegesség megfelelő, ha

- **megfelelő** a számítás módszere és
- **ésszerű** az alapul vett pénzügyi mutató és a lényegesség mértéke, a lényegességi kategóriákat is beleértve, úgymint:
  - a beszámoló egésze szintjén meghatározott átfogó lényegesség
  - a végrehajtási lényegesség
  - egyértelműen elhanyagolható hiba
- **megalapozott, azaz összhangban van a gazdálkodóról megszerzett ismeretekkel és a felhasználók információs igényeivel.**

A lényegesség megítélése

Lényegesség megfelelő továbbá, ha

- **megfelel a standard követelményeinek** (teljesülnek az ISA 320 követelményei) azaz a könyvvizsgáló **szakmai megítélést** alkalmazott, amelynek során
  - beazonosította, hogy vannak-e olyan tételek, amelyekre az adott gazdálkodó egység pénzügyi kimutatásai felhasználóinak figyelmé irányul, pl. nettó eszközérték, bevételek, nyereség stb.
  - megbecsülte azt az „elméleti” mértéket, amely még nincs hatással a felhasználók gazdasági döntéseire
  - belefoglalta a megbízási dokumentációba azokat a szakmai megfontolásait, amelyek alapján a lényegességi határértékeket meghatározta

A lényegesség felülvizsgálata

- **Módosítani kell** a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegességet (és / vagy a többi lényegességi szintet is) ha a könyvvizsgálat során olyan információ jut a tudomására, ami miatt eredetileg más összeget határozott volna meg.
- Ilyen körülmény lehet például
  - döntés a gazdálkodó egység jelentős részének elidegenítéséről vagy egy új felvásárlásáról;
  - a tényleges pénzügyi eredmények lényeges eltérése a várt pénzügyi eredményektől;
  - az elvégzett könyvvizsgálói eljárások eredményeképpen a könyvvizsgálónak módosulnak a gazdálkodó egységgel és annak tevékenységeivel kapcsolatos ismeretei.
- A lényegesség módosítása miatt a könyvvizsgálónak át kell gondolnia, hogy a változás hatással van-e a könyvvizsgálati kockázat értékelésére.

A lényegesség felülvizsgálata (folytatás)

- A lényegességi szinteket az év végi helyszíni vizsgálat előtt megkapott és a fordulónapra vonatkozó főkönyv valamint az ennek alapján összeállított mérleg és eredménykimutatás adatai alapján újra kell számolni, és a könyvvizsgálati eljárásokat ezek figyelembevételével kell végrehajtani.
- Amennyiben lényeges különbség van az előzetesen alapul vett számok és az év végi számok között, akkor a könyvvizsgálónak itt is át kell gondolnia, hogy a változás hatással van-e a könyvvizsgálati kockázat értékelésére.

ESETTANULMÁNY

- A lényegesség számításának alapjául szolgáló adatok

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2018.12.31 eFt	2019.10.31 eFt	Tárgyév kivetített eFt	Változás eFt	Változás %
Árbevételek	852 505	965 412	1 158 494	305 989	36%
Egyéb bevételek	694	10 230	12 276	11 582	1669%
Anyagjellegű ráfordítások	567 971	669 785	803 742	235 771	42%
Személyi jellegű ráfordítások	79 893	91 569	109 883	29 990	38%
Értékcsökkenési leírás	7 462	7 451	8 941	1 479	20%
Egyéb ráfordítások	66 656	67 278	80 734	14 078	21%
Pénzügyi műveletek eredménye	3 792	-2 141	-2 569	-6 361	-168%
Adózás előtti eredmény	135 009	137 418	164 902	29 893	22%

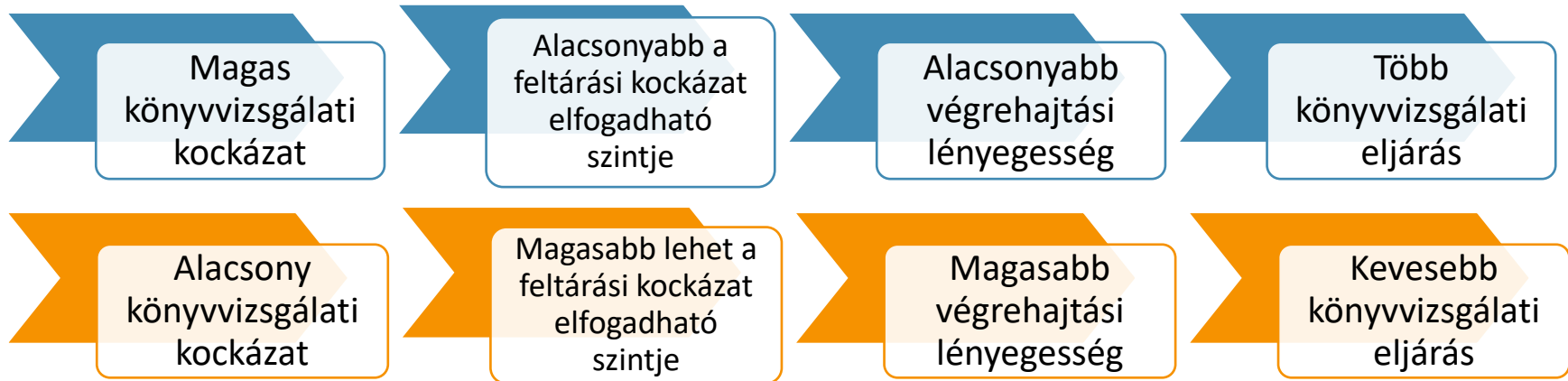

Lényegesség meghatározásának alapja	Adózás előtti eredmény (arányosított)
2019. december 31.	A beszámoló fordulónapja
2019. jan.1- okt. 31.	Figyelembe vett időszak
Átfogó lényegesség (5%-10%)	Választott %: 7%
Átfogó lényegesség	11.543 e Ft (164 902e Ft*7%)
<p>Szakmai megítélésünk alapján úgy döntöttünk, hogy a lényegességet az adózás előtti eredmény 7%-ára alapozzuk, részben, mert a vállalkozás profitorientált, másrészt pedig úgy ítéljük meg, hogy a beszámoló felhasználóit (tulajdonosok, bank) leginkább a tevékenységen elért profit érdekli. A kiigazítás nélküli adózás előtti eredményt megfelelőnek ítéltük, mivel az üzleti évben nem volt szokatlan tranzakció, és a tevékenység nem szezonális. Ily módon 1-10. havi adózás előtti eredmény (137.418 e Ft) 12 hónapra számított összege a lényegesség meghatározásának alapja. Az előző évben szintén az adózás előtti eredmény volt a lényegesség számításának alapja.</p>	
Végrehajtási lényegesség (50%-80%)	Választott %: 70 %
Végrehajtási lényegesség	8.080 e Ft (11 543*70%)
<p>A megbízást közepes kockázatúnak ítéltük meg, tekintettel arra, hogy a szlovák ügyvezető hazaköltözött és kevésbé vesz részt az operatív irányításban.</p>	
Egyértelműen elhanyagolható hiba (2%-5%)	Választott %: 3%
Egyértelműen elhanyagolható hiba	346 e Ft (11 543*3%)

Megfontolandó kérdések

A könyvvizsgálati kockázat és a végrehajtási lényegesség mértéke közötti összefüggés:

2. fejezet: A könyvvizsgálat tervezése

Kockázatbecslés

1

**Az eredendő kockázat
becslése, a jelentős
kockázatok
meghatározása**

Az eredendő kockázat becslése

Az eredendő kockázat becslése

- Minden azonosított kockázati tényezőre (kockázatra) vonatkozóan meg kell állapítani, hogy **milyen hatással lehetnek a pénzügyi kimutatásokra, azaz milyen hibákat eredményezhetnek.**

A standard előírásai:

- A könyvvizsgálónak „mérlegelnie kell a hibás állítás valószínűségét, valamint azt, hogy az esetleges hibás állítás lényeges hibás állításhoz vezethetne-e.” A **kockázatbecslés részeként meg kell határoznia, hogy megítélése szerint az azonosított kockázatok bármelyike jelentős kockázat-e.** (315-ös standard 26.)

Mi a jelentős kockázat?

A kockázatok becslése és jelentőségének meghatározása két jellemző mérlegelését jelenti a kockázattal kapcsolatban:

- **Mi a valószínűsége** annak, hogy a kockázat eredményeképpen hibás állítás fordul elő?
- **Milyen nagyságrendet** (pénzügyi hatást) jelentene, ha a kockázat (hibás állítás) valóban felmerülne?

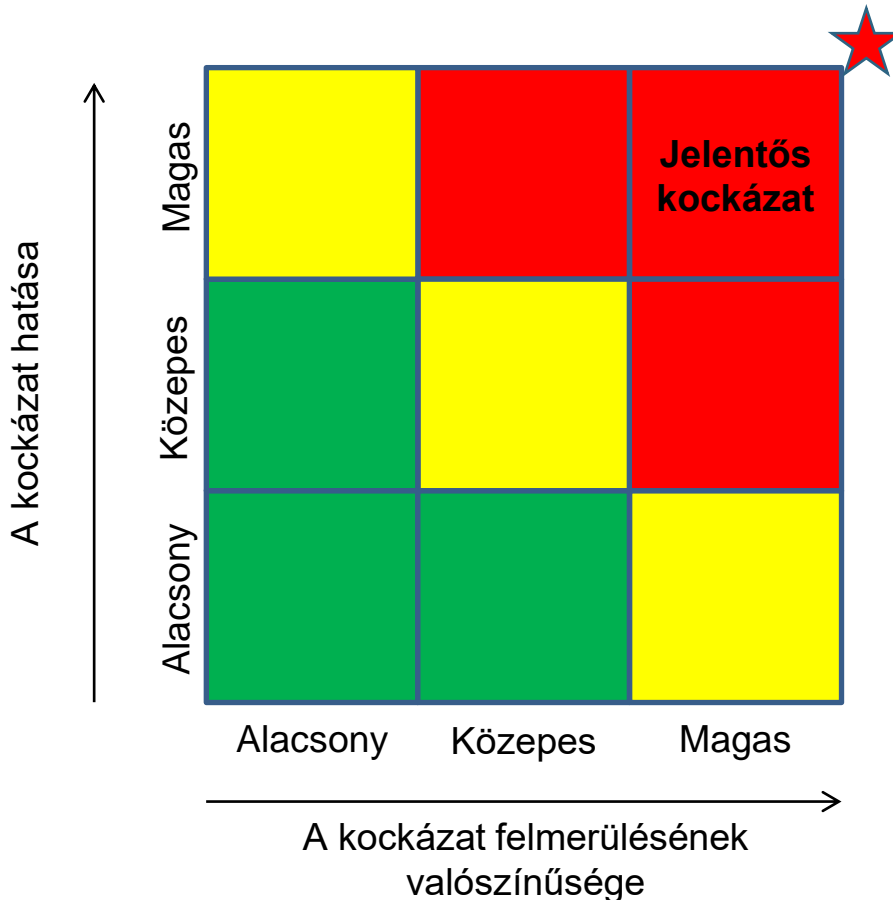
Jelentős kockázat (Hogyan lehet meghatározni?)

Az azonosított kockázatok közül – a kapcsolódó kontrollok figyelmen kívül hagyásával - melyek a jelentős kockázatok?

Kontrollok kialakításának és bevezetésének felmérése

Milyen pénzügyi hatást jelentene, ha a hibás állítás valóban felmerülne?

A társaság által kialakított kontrollok, amelyek megelőzik, feltárják és kijavítják a hibát.

Hogyan csökkentik a kontrollok a kockázatot?

Jelentős kockázatok

A kisebb gazdálkodóknál a **jelentős kockázatok** gyakran az alábbi tényezőköz kapcsolódnak:

- **Jelentős, nem rutin tranzakciók:** pl. Olyan ügyletek, amelyek ritkán fordulnak elő és nem igényelnek rendszeres feldolgozást
- **Jelentős megítélést igénylő kérdések:** pl. amikor a szükséges vezetői megítélés szubjektív, komplex lehet, vagy jövőbeli események hatásának feltételezését igényli: céltartalék, értékvesztés
- **Jelentős tranzakciós kockázatok:** pl. lehet nagyobb üzleti folyamatokhoz kapcsolódó kisszámú tranzakció miatti kockázat, mint például az eladás folyamata során kiszállított, de nem számlázott áruk
- **Csalás:** árbevétel megjelenítése, kontrollok felülírása, fiktív tranzakciók, összejátszás a beszállításokkal.

Jelentős kockázatok

- Beszámoló szintjén – a **kontrollok vezetés általi felülírásának** kockázata (240.31.,32.)

MINDIG JELENTŐS KOCKÁZAT

- **Árbevétel megjelenítése** (240. 26)

ÁLTALÁBAN JELENTŐS KOCKÁZAT

Mikor nem?

Például:

- az árbevétel az anyavállalatnak valamilyen **költség plusz árrés** kalkuláció alapján továbbszámlázott összeg
- a tevékenység jellegéből adódóan az **árbevétel nagysága irreleváns**, a termék minősége számít. (például: a gyógyszeriparban ritka vagy nagyon drága termékeket előállító cég.)
- közszolgáltatás nyújtására vagy egy **adott probléma kezelésére létrehozott állami cég**, ahol a szolgáltatás nyújtása, a probléma megoldásának az előrehaladása a cél és ez a vezetés fő teljesítménymutatója, nem az árbevétel.

ESETTANULMÁNY

Állítások

Ügyletcsoporthok	Leírás	Számlaegyenlegek	Leírás
Előfordulás	A rögzített események felmerültek és a gazdálkodó egységgel kapcsolatosak.	Létezés	Az eszközök, a kötelezettségek, és a tőkeérdekeltségek léteznek.
Teljesség	Minden ügyletet és eseményt, amelyet rögzíteni kellett volna, rögzítettek.	Jogok és kötelmek	A gazdálkodó egység birtokolja vagy ellenőrzi az eszközök feletti jogokat, valamint a kötelezettségek a gazdálkodó egység kötelmei.
Pontosság	A rögzített ügyletekre és eseményekre vonatkozó összegeket és egyéb adatokat megfelelően rögzítették.	Teljesség	Minden eszközt, kötelezettséget és tőkeérdekeltséget, amelyet rögzíteni kellett volna, rögzítettek.
Elhatárolás	Az ügyleteket és az eseményeket a helyes számviteli időszakra rögzítették.	Értékelés és felosztás	Az eszközök, a kötelezettségek és a tőkeérdekeltségek megfelelő összegben szerepelnek a pénzügyi kimutatásokban.
Besorolás	Az ügyleteket és az eseményeket a megfelelő számlán rögzítették.		

Ügyfél:	Villany Kft	Fordulónap:	2019.12.31.	
Készült:	20xx	Eredendő kockázat becslése, a jelentős kockázatok meghatározása	Átfogó lényegesség	11 543 e Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	8 080 e Ft
Ellenőrizve:	20xx		Elhanyagolható hiba	346 e Ft
Ellenőrizte:	LV		Munkalap ref.	XXXX

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredménykimutatás sor	Állítások	Eredendő kockázat becslése			
				Felmerülés valószínűsége	Hatás	Kockázat becsült szintje	Jelentős kockázat
Üzleti kockázat							
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	<i>Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik.</i>	Előfordulás Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás	A/K/M	A/K/M	A/K/M	Jelentős kockázat
A magyar ügyvezető kevés pénzügyi számviteli ismerettel rendelkezik, a szlovák ügyvezető hazaköltözésével még bizonytalan a döntéshozatalban, irányításban.	A pénzügyi kimutatásokban esetlegesen előforduló hibák nem kerülnek feltárára.	Átfogó		A	A	A	NEM

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredmény-kimutatás sor	Állítások	Eredendő kockázat becslése			
Üzleti kockázat (folytatás)							
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik.	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás	Felmerül és valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becsült szintje A/K/M	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
Stratégiai kockázat: az értékesítés fokozására indokolatlan mértékű engedmények adása. A forgalomtól függő mellett egyedi elbírálású engedmények adása is gyakorivá vált.	Felfelé manipulált eladások, hogy elérjék a szerződés szerinti forgalom nagyságrendjét. Egyéb ráfordítások jelentősen növekedhetnek, aminek hatására az üzemi eredmény lényegesen csökkenhet.	Egyéb ráfordítás Üzemi eredmény	Létezés	A	K	A	NEM
pénzügyi kockázat: nincs ellenőrizve az ügyfelek fizetőképessége, nincs cash flow tervezés, folyószámla hitelkeret túllépés, likviditási gondok.	A kétes vevőkre képzett értékvesztés lehet, hogy alul lesz becsülve. Előfordulhat folyószámla hitelkeret túllépés, likviditási gondok keletkezhetnek. A banki feltételek veszélyeztetésének elkerülése érdekében előfordulhat a pénzügyi kimutatás manipulálása. (ez utóbbi csalási kockázat is)	Vevők, Egyéb ráfordítások Átfogó	Teljesség Pontosság Értékelés	K A	K A	K A	NEM NEM

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredmény-kimutatás sor	Állítások	Eredendő kockázat becslése			
Üzleti kockázat (folytatás)							
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	<i>Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik.</i>	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás	Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becsült szintje A/K/M	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
IT környezet és az IT rendszer gyengesége	Az informatikai biztonság és az automatikus kontrollok gyengesége miatt hiba lehet az adatfeldolgozásban.	Átfogó		K	K	K	NEM
Csalási kockázat							
Kontrollok vezetés általi felülírása	Jogosulatlan naplótételek kerülhetnek rögzítésre vagy előfordulhat a pénzügyi kimutatások manipulálása.	Átfogó		A	M	K	IGEN
Árbevétel elszámolása	Előfordulhat, hogy nem a megfelelő időszakra történik a könyvelés, vagy fiktív bevétel kerül elszámolásra.	Árbevétel, Vevők	Előfordulás, Létezés, Elhatárolás, Értékelés, Jogok és kötelek	A	M	K	IGEN

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredmény-kimutatás sor	Állítások	Eredendő kockázat becslése			
Csalási kockázat (folytatás)							
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik.	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás	Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becsült szintje A/K/M	Jelentős kockázat IGEN/ NEM
Feladatkörök elkülönülésének hiánya	Előfordulhat nem engedélyezett adatbevitel, vagy a könyvelési adatok manipulálása a munkatársak részéről.	Átfogó		A	K	A	NEM
Prémium célok elérése Az ügyvezető családi helyzete	Jogosulatlan naplótétele rögzítése vagy a bevételek elszámolásának előrehozása (nem megfelelő időszakban történő elszámolása).	Árbevétel, Vevők	Előfordulás, Létezés, Elhatárolás, Értékelés, Jogok és kötelek	A	M	K	IGEN

A kockázat forrása	Következmény	Érintett mérleg vagy eredménykimutatás sor	Állítások	Eredendő kockázat becslése			
Csalási kockázat (folytatás)							
	A pénzügyi kimutatás mely területei tartalmazhatnak hibás állításokat és hogyan?	<i>Átfogó: ha a pénzügyi kimutatások egészét érinti és ez által több állításra vonatkozik.</i>	Előfordulás, Létezés, Teljesség, Jogok és kötelek, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás	Felmerülés valószínűsége A/K/M	Hatás A/K/M	Kockázat becslés szintje A/K/M	Jelentős kockázat IGEN/NEM
Adófizetési kötelezettség minimalizálása	A vezetés elfogult lehet a vevők és készletek értékvesztése mértékének meghatározásakor (becslésben rejlő kockázat), vagy fiktív költségek kerülhetnek elszámolásra, illetve a bevételek következő időszakra történő könyvelése.	Készletek, Bevételek, Költségek, Egyéb ráfordítások	Teljesség, Pontosság, Értékelés, Előfordulás és Jogok és kötelek	A	M	K	IGEN
Könnyen eltulajdonítható áruk a készletben	Áruk esetleges eltulajdonítása, elfogadható mértéken felüli hiány megállapítása a fizikai leltárfelvételkor.	Készletek, Egyéb ráfordítások	Előfordulás, Értékelés	A	A	A	A

Megjegyzés az esettanulmányhoz

Megjegyzés: Figyeljünk arra, hogy bár az alábbi kockázati tényezőket nem értékeltük magas eredendő kockázatúnak, mégis a jelentős kockázatokhoz soroltuk be a 120-as dián ismertetett standard követelmények miatt. (kontrollok felülírásához, vagy az árbevétel megjelenítéséhez kapcsolódnak)

- Kontrollok vezetés általi felülírása
- Árbevétel elszámolása
- Prémium célok elérése, az ügyvezető családi helyzete
- Adófizetési kötelezettség minimalizálása

Azt, hogy a fenti kockázati tényezők eredményeznek-e hibát a pénzügyi kimutatásokban, a naplótételek tesztjével fogjuk vizsgálni. Lsd. 3.3. és 3.3.1 pont Naplótételek és egyéb helyesbítések tesztje.

Megfontolandó kérdések

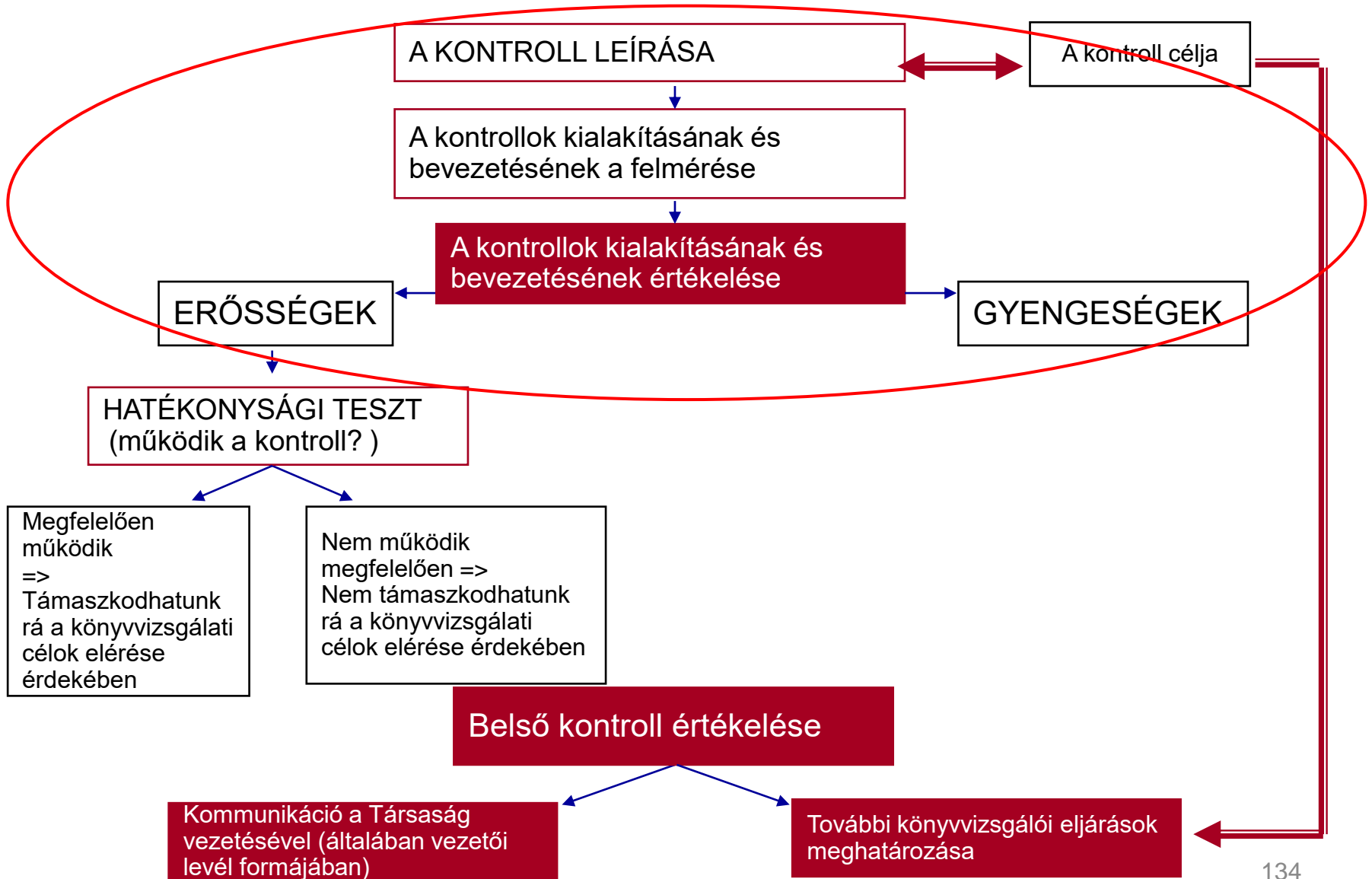
- A jelentős kockázatokat mindig a management által, a kockázatok csökkentésére szolgáló kontrollok figyelembevétele előtt kell felbecsülni. A jelentős kockázat az eredendő kockázaton alapul.
- Kerüljük el a kísértést, hogy csak azokat a kockázati tényezőket soroljuk fel, amelyek valószínűleg jelentősek.
- Bizonyosodjunk meg arról, hogy minden időszakban megtörténik megfelelő kockázatbecslési eljárások végrehajtása és dokumentálása, valamint, hogy minden esetleges változás azonosítható. Biztosítanunk kell, hogy minden dokumentum rögzíti azt a tényt, hogy az információk frissítésre kerültek.
- A legfontosabb, de egyben a legnehezebb is meghatározni a kockázat hatását a pénzügyi kimutatásokra. Fontos, mert az egyes kockázati tényezők következményének azonosítása segít a megfelelő könyvvizsgálati válasz kialakításához.

2

**Folyamatfelmérés, a
kontrollok
kialakításának és
bevezetésének
felmérése, értékelése**

Összegzés: A belső kontrollok felmérése

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése

A gazdálkodó egység és környezete megismerése során meg kell ismernie a könyvvizsgálat szempontjából releváns belső kontrollt is. (315. standard)

- **Minden jelentős ügyletcsoporthoz** meg kell ismerni azokat az informatikai és manuális rendszereken belüli **eljárásokat**, amelyekkel az **ügyleteket létrehozzák, rögzítik, feldolgozzák**, szükség szerint javítják, a főkönyvbe átvezetik és a pénzügyi kimutatásokban szerepeltetik.
- Azonosítani kell, hogy **hol keletkezhetnek hibák** a pénzügyi kimutatásban állítások szintjén. Az angol terminológia szerint ez a “what could go wrong” azaz mi lehet a hiba a feldolgozási folyamatban.
- A könyvvizsgálónak **meg kell ismernie és értékelnie kell azokat a kontrollokat**, amelyek a pénzügyi kimutatásokban lévő (csalásból vagy hibából eredő) lényeges hibás állítás kockázatát mérsékelnék.

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

A jelentős ügyletcsoporthoz fogalma, szerepe

Általában: jelentős ügyletcsoporthoz azok a tranzakciók, amelyek kulcsfontosságúak a pénzügyi kimutatások összeállításához szempontjából, azok volumene vagy azok összege miatt.

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

A jelentős ügyletcsoportok

- **generálják** azokat az adatokat, amelyek megjelennek a jelentős számlákon
- **határozzák meg** a zárási folyamat keretében a kiegészítő mellékletbe kerülő lényeges információkat, számokat és szöveges megjegyzéseket
- **megismerése** segít azonosítani az őket támogató informatikai alkalmazásokat
- **fontos szerepet játszanak**, annak meghatározásában, hogy a belső kontrollok felmérésének mely folyamatokkal kapcsolatban van jelentősége.

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

Kisebb, kevésbé összetett vállalkozásoknál az ellenőrzések (kontrollok) általában

- informálisak és
- nem dokumentáltak
- feladatok szétválasztásának hiánya **potenciális kockázatot jelent.**

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

Melyek azok a kontrollok, amelyeket a könyvvizsgálóak meg kell értenie?

- Nem minden kontroll releváns a könyvvizsgálat szempontjából.
- A könyvvizsgáló csak azoknak a kontrolloknak a megismerésével és értékelésével foglalkozik, **amelyek a pénzügyi kimutatásokban lévő (csalásból vagy hibából eredő) lényeges hibás állítás kockázatát mérsékelnék.**

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

Mikor relevánsak a kontrollok?

A kontrollok akkor relevánsak ha:

- **jelentős kockázatot** kezelnek, vagy
- olyan könyvvizsgálati kockázatot csökkentenek, amely **nem csökkenthető hatékonyan** alapvető könyvvizsgálati eljárásokkal (pl. nagyszámú gazdasági esemény, nagy elemszámú sokaság).
- a kontrollokra a könyvvizsgáló **támaszkodni szeretne**, és ezekre alapozza további könyvvizsgálati eljárásait.

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

Miről kell meggyőződnie a könyvvizsgálónak?

Még abban az esetben is, amikor a vizsgálatot kizárólag alapvető eljárásokkal kívánja elvégezni a könyvvizsgáló, meg kell győződnie az alábbiakról:

- melyek azok a kontrollok, amelyek **relevánsak** a könyvvizsgálat szempontjából és azok amelyek **jelentős ügyletcsoport**hoz kapcsolódnak,
- a könyvvizsgálónak a gazdálkodó egység munkatársaival készített interjúkon felül végrehajtott eljárások révén - értékelnie kell ezeknek a kontrolloknak **kialakítását**, és
- meg kell állapítania, hogy **bevezették-e** azokat.

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

NE KEVERJÜK ÖSSZE A FOGALMAKAT

• *Kontrollok kialakítása*

Alakítottak ki olyan kontrollokat, amelyek mérsékelni fogják az eredendő kockázatokat?

• *Kontrollok bevezetése*

Ténylegesen működnek a kialakított kontrollok?

• *Kontrollok tesztelése*

Hatékonyan működtek a kontrollok egy meghatározott időszakon során?

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

Fontos:

- Ha a könyvvizsgáló azt a következtetést vonja le, hogy a kontrollkialakítás nem megfelelő, nincs értelme folytatni és értékelni a kontroll bevezetését.
- Minden időszakban értékelni kell a bevezetést. Kiindulásként ehhez érdemes használni a korábbi időszakban már megszerzett kontrollkialakításra vonatkozó dokumentációt

Folyamatfelmérés: a kontrollok kialakításának és bevezetésének a felmérése, értékelése (folytatás)

Lépések:

1. Folyamat megértése
2. Annak beazonosítása, hogy állítások szintjén mi lehet hibás a folyamatban
3. Kontroll beazonosítása
4. Kontrollok bevezetésének értékelése
5. A lényeges kontrollok meghatározása és kiválasztása tesztelésre

Dokumentáció

A kontrollok dokumentációja nem kell, hogy bonyolult legyen. Az alábbiakat **célszerű dokumentálni**:

- hogyan kezdeményezik, hagyják jóvá, rögzítik, hajtják végre és rögzítik a pénzügyi kimutatásokban a tranzakciókat
- az üzleti folyamaton belül az egyes részfolyamatok (megrendelés fogadása, számlakészítés stb.) elegendő részletességű leírása ahhoz, hogy azonosítani lehessen azokat a pontokat, ahol hiba vagy csalás által okozott lényeges hibás állítás történhet
- valamint az év végi beszámolási folyamat feletti belső kontroll, beleértve a jelentős számviteli becsléseket és közzétételeket

Megfontolandó kérdések

- Kerüljük el a kísértést, hogy listába szedjük az összes ismert kontrollt, majd összepárosítsuk azokat a kockázatokkal.
- Minden időszakban értékelni kell a bevezetést
- Az első könyvvizsgálati megbízás után folyamatosan értékelnünk kell a kontrollbevezetést, hogy megállapítsuk, mi változott.
- Ha a belső kontroll működésében változást azonosítunk, mérlegelnünk kell, hogy a módosított vagy új kontrollok továbbra is mérséklik-e az adott kockázati tényezőt, vagy vannak-e most új kockázatok, amelyeket mérsékelni kell.
- Ne felejtsük el a társaság zárási folyamatának felmérését, amely többek között magában foglalja
  - Az analitikus és főkönyvi adatok összegzése megfelelően alátámasztja-e a mérlegsorokat?
  - Minden zárási folyamathoz kapcsolódó könyvelési tételt rögzítettek?
  - Minden olyan körülményt feltárnak, amelyet be kell mutatni a beszámolóban?

ESETTANULMÁNY

Megjegyzés az esettanulmányhoz

- Az esettanulmány 3 üzleti folyamat (értékesítés, beszerzés, és pénzkezelés) esetében mutatja be azokat az eljárásokat, amelyekkel az ügyleteket létrehozzák, rögzítik, feldolgozzák és átvezetik a főkönyvbe. Bemutatásra kerül, hogy milyen kontrollokat alakított ki a társaság és, hogy azok működnek-e a folyamat során.
- Azért e három folyamat került kiválasztásra, mivel az értékesítés, a beszerzés és pénzkezelés folyamatok a meghatározóak a működés során. Ezeket a folyamatokat azonosítottuk mint jelentős ügyletcsoportok, ezekkel kapcsolatban van jelentősége a belső kontrollok felmérésének.

Megjegyzés az esettanulmányhoz (folytatás)

Kiemelés az értékesítési folyamat felméréséből:

- kiszállítás folyamata
- számlázás folyamata

Folyamat lépései (kritikus út)	Kockázat (Mi lehet hibás?)	Kontroll	Kontrollal lefedett állítás	Kontrollok értékelése		Kockázat A,K,M	Megjegyzés	Releváns kontroll
				Kialakítás	Bevezetés			igen/nem/ nem értelmezhető
Kiszállítás	- Nem a megrendelésben kért árut készítik elő szállításra.	A raktári dolgozó a csomagolást megelőzően tételesen ellenőrzi a kiszállításra előkészített árut és a szállítólevélen pipálással jelzi az egyezőséget.	Teljesség, Pontosság	igen	igen, ref. Xxxxx	A		nem
	- A megrendelt áru nem kerül kiszállításra	A kereskedelmi asszisztens a rendszerből hetente lekérdezi a megrendelt, de nem teljesített áruk listáját és egyeztetni, hogy minden megrendeléshez kapcsolódik-e futárszolgálati megrendelés. Az ellenőrzés nem dokumentált.	Előfordulás, Teljesség, Pontosság	Igen	nincs	A	Nincs bevezetett kontroll, mert az ellenőrzés nem dokumentált.	nem értelmezhető
	- Az analitikus nyilvántartásból nem a megfelelő áru kerül lemozgatásra.	A szállítólevél elkészítésével a rendszer automatikusan csökkenti a készletet, külön kivételezési bizonylat nem készül.	Teljesség, Létezés, Pontosság, Elhatárolás	Igen	igen, ref. Xxxx	A		igen

* Ha nincs dokumentálva a kontroll működése és ezáltal nem tudunk rá támaszkodni, a kontroll bevezetését nem tekinthetjük megvalósítottnak (bevezetettnek).

Folyamat lépései (kritikus út)	Kockázat (Mi lehet hibás?)	Kontroll	Kontrollal lefedett állítás	Kontrollok értékelése		Kockázat	Megjegyzés	Releváns kontroll
				Kialakítás	Bevezetés	A,K,M		igen/nem/nem értelmezhető
Számlázás	Nem a megfelelő mennyiség kerül kiszámlázásra vagy nem a megfelelő ár kerül alkalmazásra	A számla az integrált pénzügyi rendszerben készül a szállítólevél alapján. A megrendelés, szállítólevél, számla adatainak egyezőségét a rendszer biztosítja. (csak a teljesítés időpontjának rögzítése manuális)	Teljesség, Létezés, Pontosság, Értékelés, Elhatárolás	igen	ref.	A		igen
	- A kiszállított áru nem kerül kiszámlázásra	A pénzügyi asszisztens hetente lekérdezi a kiszállított, de nem kiszámlázott szállítások listáját és összeveti a futárszolgálat által megküldött teljesített kiszállításokkal. A kontroll nincs dokumentálva.	Teljesség, Pontosság	Igen	nincs	K	Nem dokumentált a kiszállított, de nem kiszámlázott tételek ellenőrzése.	nem értelmezhető
	Fiktív tranzakció vagy dupla kiszámlázás	A számla szállítólevél alapján készül, a rendszer nem engedi, hogy ugyanarra a szállítólevél számra több számla készüljön. Viszont a rendszer szállítólevél nélkül is enged számlát kiállítani.	Előfordulás, Létezés, Pontosság	részben	részben	K		nem értelmezhető

*Ha nincs dokumentálva a kontroll működése és ezáltal nem tudunk rá támaszkodni, a kontroll bevezetését nem tekinthetjük megvalósítottnak (bevezetettnek).

Megjegyzés az esettanulmányhoz

- A 2. oszlopba a „kockázat, azaz mi lehet hibás?” helyett azt a megközelítést is alkalmazhatjuk, hogy „mi a kontroll célja”.
- A beszerzési folyamat felmérése ezt a megközelítést alkalmazza.
- A kontrollok kialakítása, bevezetése és a kapcsolódó kockázat értékelését követően összeállíthatunk egy összefoglaló táblázatot állításonként, ami segítheti az értékesítési folyamat átfogó áttekintését, a kockázatok beazonosítását és a későbbiekben elkészítendő munkaprogram összeállítását.

Állítások	Kontroll	Kockázattal érintett mérlegsor
Előfordulás A rögzített vagy közzétett ügyletek és események felmerültek és az ilyen ügyletek és események a gazdálkodó egységgel kapcsolatosak.	A megrendelés, a szállítólevél és számla adatainak egyezősége biztosított. Kockázat: manuálisan, szállítólevél nélkül is lehet számlát kiállítani a rendszerben.	Vevők, Árbevétel

Állítások	Kontroll	Kockázattal érintett mérlegsor
<p>Teljesség</p> <p>Minden ügyletet és eseményt, amelyet rögzíteni kellett volna, rögzítettek, és minden kapcsolódó közzétételt, amelyet bele kellett volna foglalni a pénzügyi kimutatásokba, belefoglaltak.</p>	<p>Az Factory-ban a visszaigazolt <u>megrendelés, és a szállítólevél</u> összekapcsolása zárt rendszerben történik. A számla készítésekor - a rendszer által felajánlott számlaképbe - a pénzügyi asszisztens kézzel rögzíti a teljesítés időpontját a futárszolgálat megküldött adatai alapján. A számlakészítés során ez az egyetlen manuális adatbevitel, a számla többi adatát a rendszer automatikusan állítja elő.</p> <p>A pénzügyi asszisztens hetente lekérdezi a kiszállított, de nem kiszámlázott szállítások listáját és összeveti a futárszolgálat által megküldött teljesített kiszállításokkal. Az összevetés eredménye (kontroll) nincs dokumentálva.</p> <p>Kockázat: Nem minden teljesítés kerül kiszámlázásra és bevételként elszámolásra.</p> <p>A szállítólevél elkészítésével a rendszer automatikusan csökkenti a készletet, külön kivételezési bizonylat nem készül.</p>	<p>Vevők, Árbevétel, Készlet, Elábé</p> <p>154</p>

A releváns kontrollok összefoglalása: A releváns kontrollok összefoglalása fontos ahhoz, hogy a későbbiekben - a munkaprogram összeállításakor -, meg tudjuk határozni, hogy az bevételek-vevők számlaegyenlegek vizsgálatokor akarunk-e kontrollokra támaszkodni, és ha igen, mely kontrollok hatékonyságát kívánjuk tesztelni.

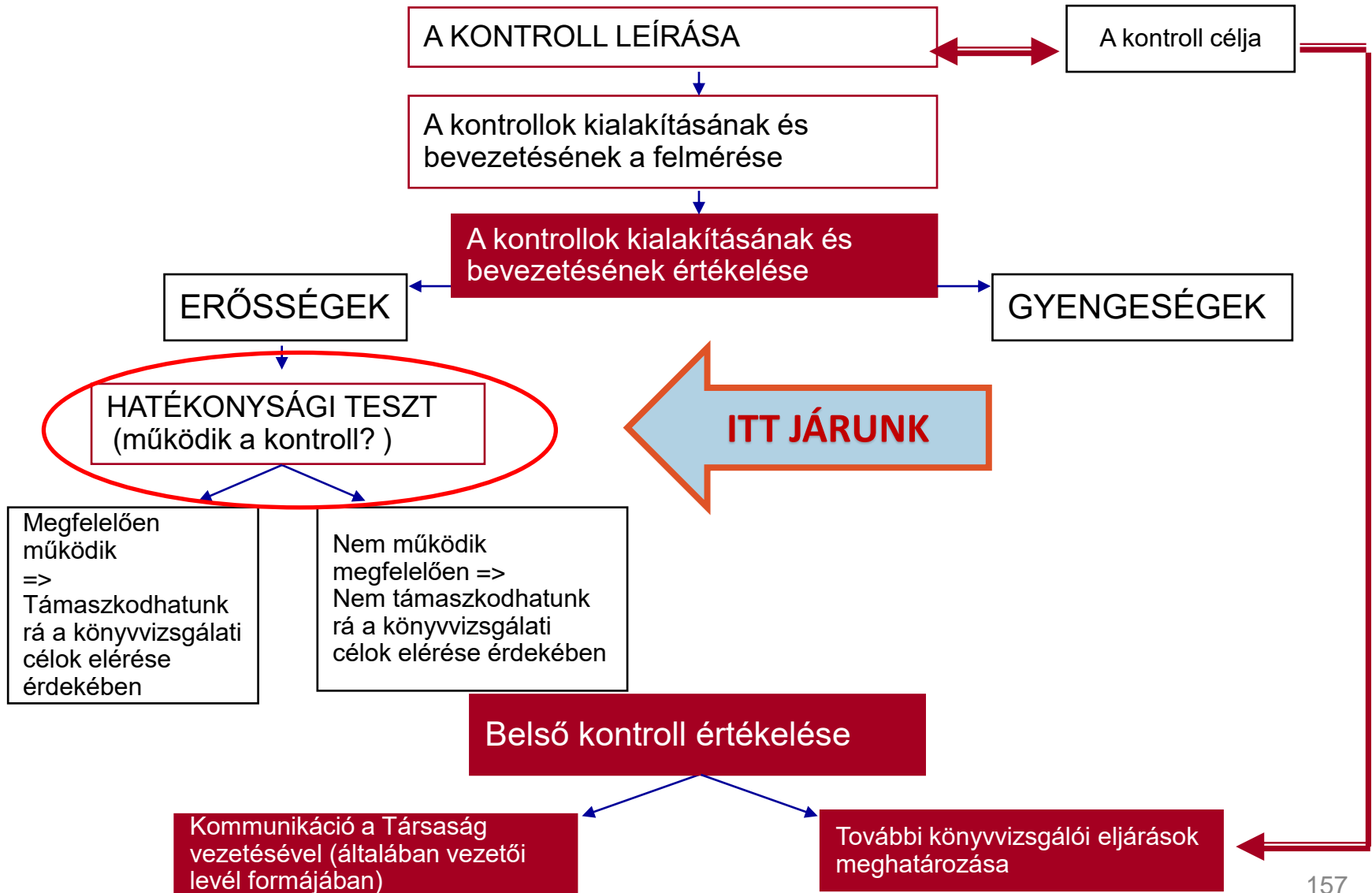
	RELEVÁNS KONTROLLOK ÖSSZEFOGLALÁSA	VÉGZETT KONTROLL JELLEGE	GYAKORISÁGA
1	Szállítólevélen szereplő áruk és a készletcsökkenés egyezősége	Automatikus(IT kontroll)	napi
2	Megrendelés, szállítólevél, számla adatainak egyeztetése	automatikus	heti 2
3	A bankkivonat záró egyenlegének egyeztetése a főkönyvvel	manuális	heti

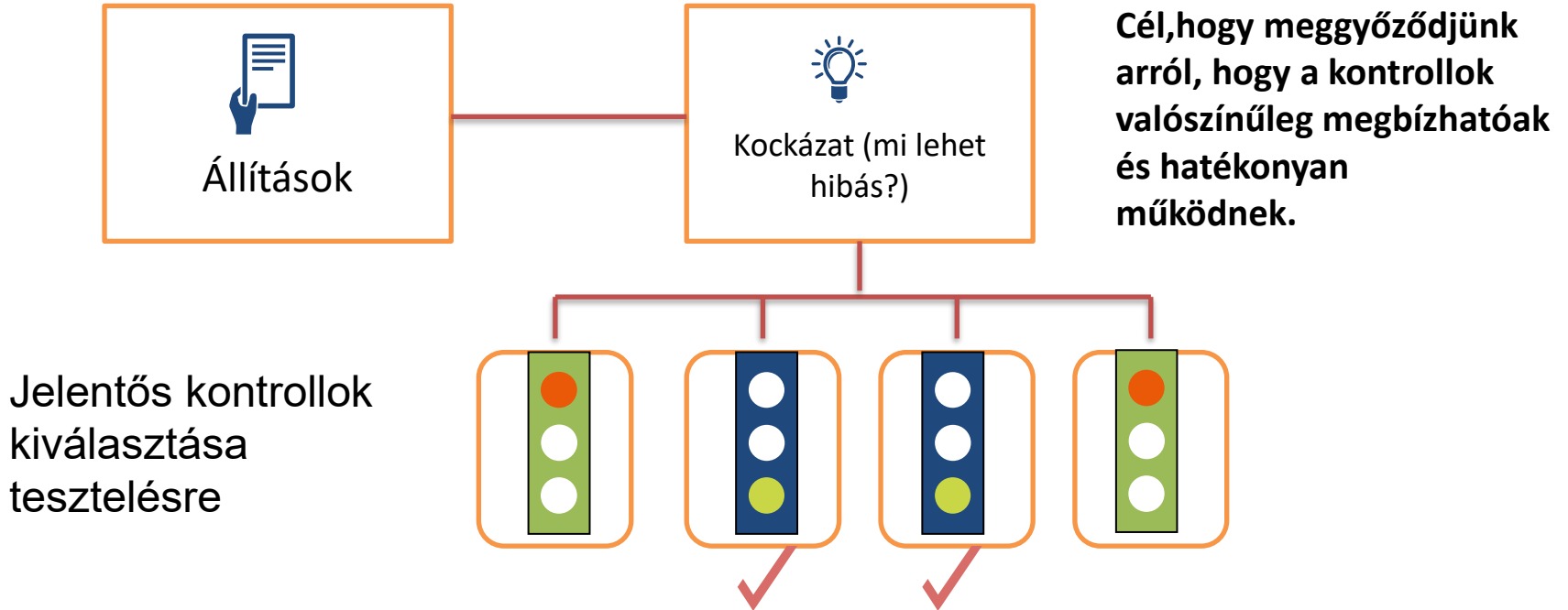
3

**Kontrollok kiválasztása
a hatékonysági
teszthez**

Összegzés: A belső kontrollok felmérése

Kontrollok kiválasztása tesztelésre

Mely kontrollokat válasszuk ki tesztelésre?

1. Amelyekre támaszkodni kívánunk a könyvvizsgálat során
2. ha nincs más mód (például egy nagymértékben automatizált rendszer esetén) a szükséges könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésére

ESETTANULMÁNY

Kontrollok kiválasztása hatékonysági teszthez a vevők- árbevétel vizsgálatához

A kiválasztás indoka:

- Az árbevétel teljességéről kizárólagosan alapvető vizsgálati eljárással nem lehet meggyőződni,
- A kontroll tesztek több állítást is lefednek, ezáltal megfelelnek az adatok tesztelésének is, növelve ezzel a könyvvizsgálat hatékonyságát.

Folyamat, érintett mérleg és ERKIM sor	Teljesség	Pontosság	Előfordulás	Elhatárolás
Értékesítés → Árbevétel, Vevők, Készlet				
Megrendelés, szállítólevél, számla adatainak egyeztetése	x	x	x	x
Szállítólevélen szereplő áruk és a készletcsökkenés egyezősége		x	x	

Megfontolandó kérdések

Ha a könyvvizsgáló egy **évközi időszak** során szerez be könyvvizsgálati bizonyítékot a kontrollok működési hatékonyságáról, akkor a könyvvizsgálónak:

- könyvvizsgálati bizonyítékot kell beszereznie az adott kontrolloknak az évközi időszak után bekövetkező jelentős változásairól, valamint
- meg kell határoznia, hogy milyen könyvvizsgálati bizonyítékot kell beszereznie a hátralévő időszakra.

Ezt megteheti pl. azáltal, hogy kiterjeszti a kontrollok tesztelését az időszak hátralévő részére.

Megfontolandó kérdések

Előző könyvvizsgálat során megszerzett bizonyítékok felhasználása:

A könyvvizsgáló azon döntése, hogy támaszkodjanak-e az előző könyvvizsgálatok során megszerzett könyvvizsgálati bizonyítékokra olyan kontrollok esetében, amelyek:

- a legutóbbi tesztelés óta nem változtak meg és
- nem jelentős kockázatot csökkentő kontrollok,

szakmai megítélés kérdése.

Szakmai megítélés kérdése az is, hogy az ilyen kontrollokat milyen időszakonként teszteljük újra.

Szem előtt kell azonban tartani azt, hogy a 330 –as standard 14. bekezdés (b) pontjának előírása szerint az az időszak **nem lehet hosszabb három évnél.**

4

IT környezet értékelése **Támaszkodás az informatikai** **kontrollkörnyezetre**

Támaszkodás az informatikai kontrollkörnyezetre

Ha az informatikai kontrollkörnyezet felmérését követően a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy

- a rendszerből származó adatok **megbízhatóak** és
- a könyvvizsgálat során **támaszkodni kíván** az informatikai környezetre, kontrollokra, akkor
- **Tesztelni kell**
  - **az általános informatikai kontrollokat** valamint
  - **a rendszer automatikus kontrolljait.**

ESETTANULMÁNY

Az informatikai környezet értékelése

Megjegyzés az esettanulmányhoz

Esettanulmányunkban azt a következtetést vontuk le, hogy **nem teszteljük** az általános informatikai kontrollokat és **nem támaszkodunk** az informatikai rendszerre.

5

Kockázatiértékelés, kockázati mátrix

Kockázatiértékelés, kockázati mátrix

Hol tartunk? Mit csináltunk eddig?

Az eddig elvégzett könyvvizsgálati eljárásaink során

- **azonosítottuk az eredendő kockázatokat** és értékeltük azokat felmerülésük valószínűsége és lehetséges hatásuk alapján, majd
- **kiválasztottuk** a jelentős kockázatokat.
- **felmértük** a jelentős ügyletcsoportokra vonatkozóan a belső kontrollok kialakítását, bevezetését és értékeltük azokat abból a szempontból, hogy mennyire alkalmasak a lényeges hibás állítások megelőzésére, feltárására.

Kockázatkéértékelés, kockázati mátrix (folytatás)

A könyvvizsgálat kockázatbecslési szakaszának utolsó lépése a végrehajtott kockázatbecslési eljárások eredményeinek **áttekintése**, majd a **lényeges hibás állítás kockázatainak becslése** (vagy, ha már felmérték, annak összefoglalása):

- **a pénzügyi kimutatások szintjén** valamint,
- **az üzletcsoportokra, számlaegyenlegekre és közzétételekre vonatkozó állítások szintjén.**

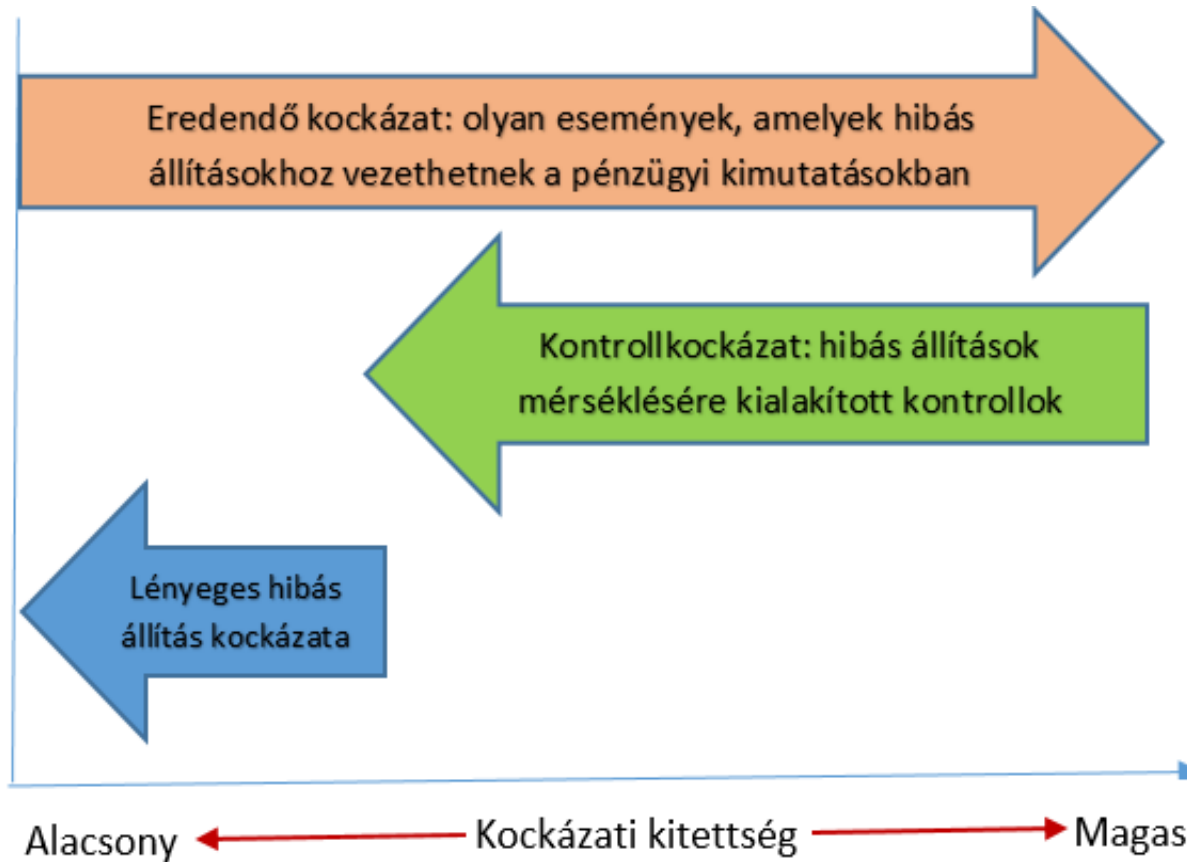
Kockázatkéértékelés, kockázati mátrix (folytatás)

A becsült kockázatok összefoglalása **összeköti** az azonosított eredendő kockázati tényezőket az e kockázatok csökkentése érdekében kialakított és megvalósított belső kontroll értékelésével.

Mindezekre azért van szükség, hogy fel tudjuk becsülni a **lényeges hibás állítás kockázatát**.

Lényeges hibás állítás kockázata

A lényeges hibás állítás kockázatának alakulása:

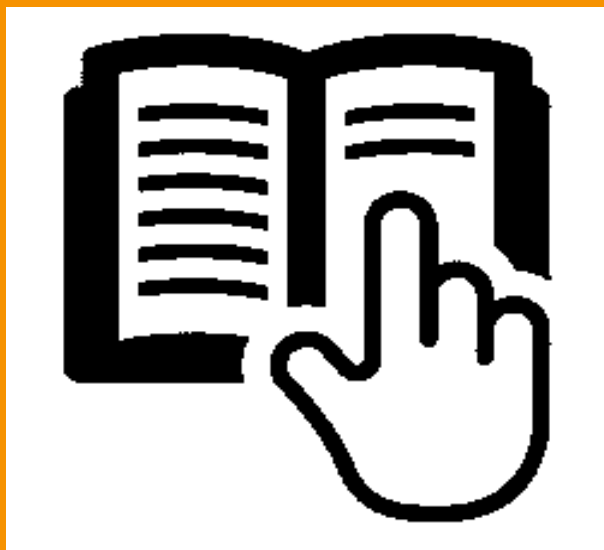
A kockázatbecslés felülvizsgálata

A tervezési szakaszban a lényeges hibás állítás kockázatának az értékelése **előzetes becslésen** alapul.

A könyvvizsgálat során tudomásunkra juthat olyan információ, amely **jelentősen eltér** azoktól az ismeretektől, amelyen a kockázatbecslés alapult.

Az előzetes becslésünket és a tervezett könyvvizsgálati eljárásainkat felül kell vizsgálni. (315. standard)

***Például:** a lényeges hibás állítás kockázatának becslése alapulhat azon a várakozáson, hogy bizonyos kontrollok hatékonyan működnek. A kontrollok tesztelésekor azonban kiderülhet, hogy a kontrollok a releváns időpontban mégsem működnek úgy, ahogyan azt az előzetes becslésnél feltételeztük.*

ESETTANULMÁNY

Megjegyzés az esettanulmányhoz

- Az esettanulmányból a lényeges hibás állítás kockázatának értékelését a beszámoló szintjén, valamint állítások szintjén az *árbevétel és a vevők számlaegyenlegekre* vonatkozóan emeltük ki.
- **Jelentős számlaegyenlegek** oszlop: a végrehajtási lényegességet elérő, illetve azt meghaladó összegű számlaegyenlegek vannak megjelölve, mint jelentős számlaegyenlegek a **nagyságrendjük miatt**.

Megjegyzés az esettanulmányhoz (folytatás)

- A könyvvizsgálati tervet nem egy időpontban állítjuk össze, azt a könyvvizsgálat folyamán szükség szerint aktualizálni, módosítani kell. A jelentős számlaegyenlegek meghatározása, valamint a lényegesség újraszámítása az év végi vizsgálat megkezdése előtt megkapott, és a fordulónapra vonatkozó főkönyvi kivonat alapján történt.

A fordulónapi adatok a lényegesség újraszámításához

EREDMÉNYKIMUTATÁS	2018.12.31 eFt	2019.10.31 eFt	2019.12.31 eFt	Változás % okt. 31- dec.31.
Árbevételek	852 505	965 412	1 167 341	20,9%
Egyéb bevételek	694	10 230	18 111	77,0%
Anyagjellegű ráfordítások	567 971	669 785	807 857	20,6%
Személyi jellegű ráfordítások	79 893	91 569	108 631	18,6%
Értékcsökkenési leírás	7 462	7 451	8 748	17,4%
Egyéb ráfordítások	66 656	67 278	88 548	31,6%
Pénzügyi műveletek eredménye	3 792	-2 141	-3 166	47,9%
Adózás előtti eredmény	135 009	137 418	168 502	22,6%

A fordulónapi adatok alapján meghatározott lényegesség

(Az év végi helyszíni vizsgálat előtt megkapott, és a fordulónapra vonatkozó főkönyvi kivonat alapján)

Lényegesség meghatározásának alapja	Adózás előtti eredmény (arányosított)
2019. december 31.	A beszámoló fordulónapja
2019. jan.1- dec. 31.	Figyelembe vett időszak
Átfogó lényegesség (5%-10%)	Választott %: 7%
Átfogó lényegesség	11.795 e Ft (168 502e Ft*7%)
<p>Szakmai megítélésünk alapján úgy döntöttünk, hogy a lényegességet az adózás előtti eredmény 7%-ára alapozzuk, részben, mert a vállalkozás profitorientált, másrészt pedig úgy ítéljük meg, hogy a beszámoló felhasználóit (tulajdonosok, bank) leginkább a tevékenységen elért profit érdekli. A kiigazítás nélküli adózás előtti eredményt megfelelőnek ítéltük, mivel az üzleti évben nem volt szokatlan tranzakció, és a tevékenység nem szezonális.</p>	
Végrehajtási lényegesség (50%-80%)	Választott %: 70 %
Végrehajtási lényegesség	8.257 e Ft (11 795*70%)
<p>A megbízást közepes kockázatúnak ítéltük meg, tekintettel arra, hogy a szlovák ügyvezető hazaköltözött és kevésbé vesz részt az operatív irányításban .</p>	
Egyértelműen elhanyagolható hiba (2%-5%)	Választott %: 3%
Egyértelműen elhanyagolható hiba	354 e Ft (11 795*3%)

Fordulónapra aktualizált érték

Ügyfél:	Villany Kft		Fordulónap:	2019.12.31.
Készült:	20xx	Kockázati mátrix	Átfogó lényegesség	11 795 e Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	8 257 e Ft
Ellenőrizve:	20xx		Elhanyagolható hiba	354 e Ft
Ellenőrizte:	LV		Munkalap ref.	XXXX

KOCKÁZATI MÁTRIX BESZÁMOLÓ SZINTJÉN

	Ügyletcsoport vagy egyenleg	Állítások	Eredendő kockázat	Kontroll kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	Kockázat leírása
1	Pénzügyi kimutatás	Átfogó	M	K	Közepes	A vezetésnek lehetősége van a kontrollok felülírására
2		Átfogó	M	K	Közepes	A tevékenységek szétválasztásából eredően előfordulhat nem engedélyezett adatbevitel, vagy a könyvelési adatok manipulálása
3		Átfogó	M	K	Közepes	IT: Biztonság, automatikus kontrollok gyengesége, hiba az adatfeldolgozásban

KOCKÁZATI MÁTRIX ÁLLÍTÁSOK SZINTJÉN

Ügyletcsoport vagy egyenleg	Csalási kockázat?	Jelentős számla-egyenleg? Összeg e Ft 2019.12.31.	Állítások	Eredendő kockázat	Kontroll kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	Kockázat leírása
Értékesítés nettó árbevétele	Igen	Igen 1 167 341	Teljesség	K	K	Közepes	Bevételek előrehozása, vagy következő időszakra könyvelése a prémium célkitűzésének teljesítése, vagy az adóteher minimalizálása miatt
			Előfordulások	M	K	Közepes	Manuálisan, szállítólevél nélkül is lehet számlát rögzíteni a rendszerben (csalási kockázat)
			Pontosság	A	K	Alacsony	A listaárak rögzítésénél nem érvényesül a 4 szem elve (manualitás kockázata)
				M	K	Közepes	A termékmenedzser felülírhatja az árakat (csalási kockázat)
			Elhatárolások	K	K	Közepes	Kézi adatbevitel a teljesítés időpontjára vonatkozóan (manualitás kockázata)
			Bemutató	A	A	Alacsony	Nem azonosítottunk kockázatot

KOCKÁZATI MÁTRIX ÁLLÍTÁSOK SZINTJÉN

Ügyletcsoport vagy egyenleg	Csalási kockázat?	Jelentős számla-egyenleg? Összeg e Ft 2019.12.31	Állítások	Eredendő kockázat	Kontroll kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	Kockázat leírása
Vevők	Igen	Igen 202 318	Létezés	M	K	Közepes	Manuálisan, szállítólevél nélkül is lehet számlát rögzíteni a rendszerben (csalási kockázat)
			Jogok és kötelezettségek	M	K	Közepes	Mint előző pont
			Teljesség	M	K	Közepes	Bevételek előrehozása, vagy következő időszakra könyvelése a prémium célkitűzése teljesítése, vagy az adóteher minimalizálása miatt
			Értékelés és felosztás	K	K	Közepes	Nem fizető vevőknek is történhet értékesítés, értékvesztés el nem számolásának kockázata Teljesítés időpontjának kézi rögzítése

Megfontolandó kérdések

- Vannak olyan számlaegyenlegek amelyeket a bennük rejlő kockázat mértékétől és az egyenleg tényleges nagyságrendjétől függetlenül javasolt ellenőrizni, annak érdekében, hogy a „TELJESSÉGRE” mint állításra következtetést tudjunk levonni. Ilyenek pl. a pénzeszközök, céltartalékok
- A céltartaléknál például vegyük figyelembe azt, hogy a társaság által képzett összeg ellenőrzésekor a céltartalék „szükségessége” (a vonatkozó számviteli szabályozás és a belső számviteli politika előírásai miatt) vizsgálata mellett az „elégesség” (elegendő-e a társaság által képzett összeg) teljesülését is vizsgálni kell. Lehet például egy peres ügy, amire vonatkozóan a társaság nem képzett céltartalékot, pedig kellett volna, és ez az összeg eléri, vagy akár meg is haladja a végrehajtási lényegességet.

6

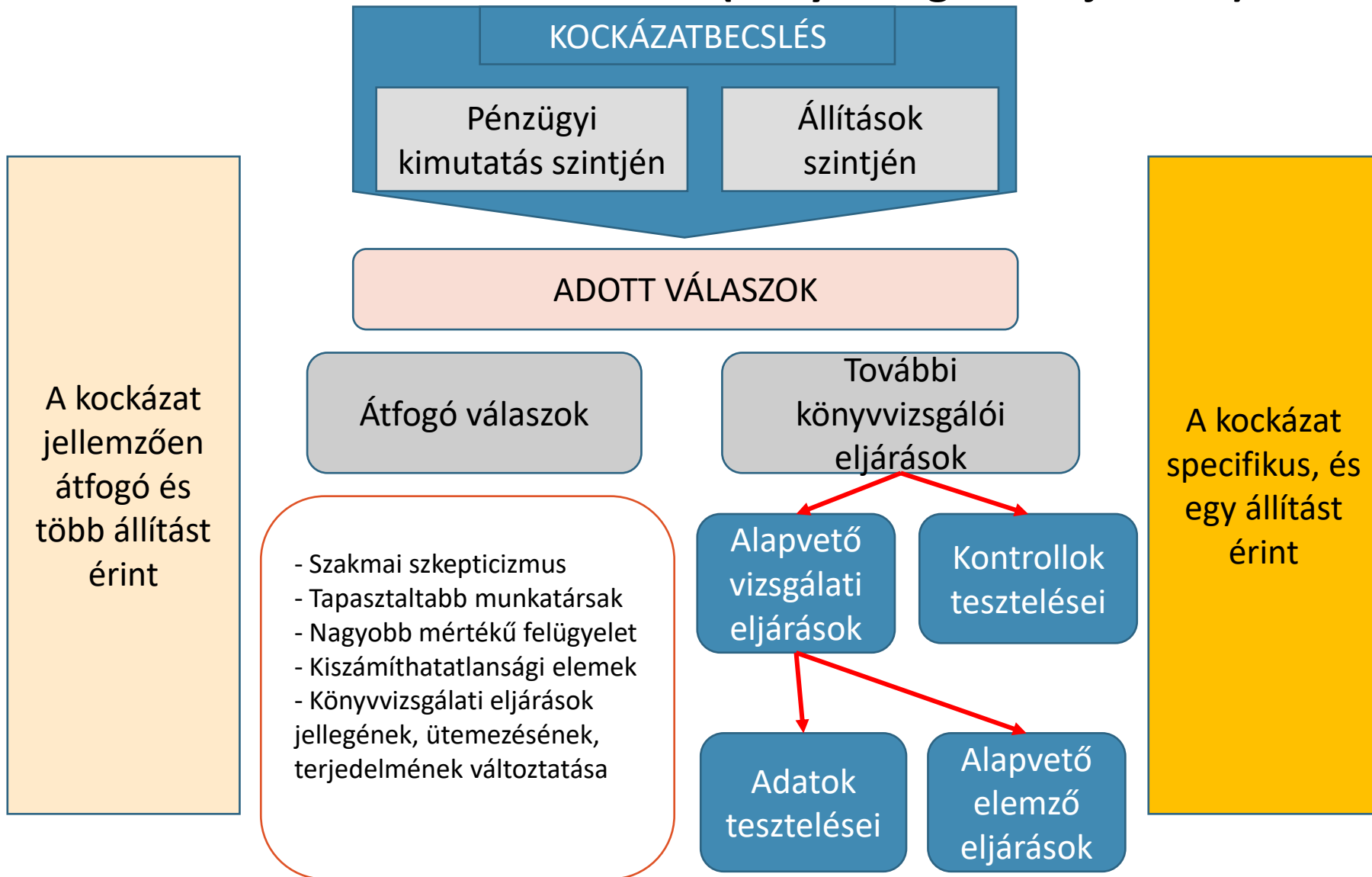
**Kockázatokra adott
válaszok**

A kockázatokra adott válaszok (munkaprogram)

Munkaprogram

- **Tartalma** a vizsgált cég tevékenységétől és a kockázatbecslés eredményétől függ.
- **Célja** a könyvvizsgálat során elvégzendő feladatok összegzése, hogy a jelentés kiadásához elegendő bizonyítékot szerezzünk, azaz a munkaprogrammal minden **könyvvizsgálói állítást** lefedjünk.
- **Hogyan?** Úgy, hogy definiáljuk benne az elvégzendő eljárásokat
  - Az alapvető vizsgálati eljárásokat
    - Adatok tesztelései
    - Elemző eljárások
  - Kontrollok tesztelései

Kockázatokra adott válaszok (könyvvizsgálati eljárások)

Alapvető könyvvizsgálati eljárások

Az alapvető vizsgálati eljárás olyan könyvvizsgálati eljárás, amelyet az **állítások szintjén** fennálló lényeges hibás állítások feltárása céljából alakítottak ki. **Alapvető** könyvvizsgálati eljárások:

- adatok tesztelése (szubsztantív teszt) ügyletcsoportokra, számlaegyenlegekre, és közzétételekre
- alapvető elemző eljárások

A 330. témaszámú nemzetközi könyvvizsgálati standard 18. bekezdése előírja, hogy a lényeges hibás állítás becsült kockázataitól függetlenül a könyvvizsgálónak alapvető vizsgálati eljárásokat kell végrehajtania minden egyes lényeges ügyletcsoport, számlaegyenleg és közzététel esetében.

Elemző eljárások

- Elemző eljárások: a pénzügyi információknak a pénzügyi és nem pénzügyi adatok közötti ésszerű kapcsolatok elemzésén keresztül nyert információk értékelése.
- Az elemzéshez bizonyos összegekkel (például az árbevétellel) kapcsolatos pontos **várakozások kidolgozása** szükséges, amelyek a ténylegesen rögzített összegekkel összehasonlítva elegendőek lehetnek egy hibás állítás azonosításához.

Elemző eljárások (folytatás)

- Az elemző eljárások:
  - **adatok egyszerű összehasonlítása:** önmagukban nem szolgáltatnának elegendő könyvvizsgálati bizonyítékot.
  - **adatok számítása:** Például ha egy gazdálkodó egységnek adott időszakban hat, fix fizetéssel rendelkező munkavállalója van, nagyfokú pontossággal meg lehet becsülni az időszak teljes bérköltségét. Ilyenkor nem szükséges további alapvető (alap vagy kiterjesztett) vizsgálati eljárásokat végrehajtani.

Az adatok és a kontrollok tesztelése

Adatok tesztelése

Ha a könyvvizsgáló nem támaszkodhat a kontrollokra, vagyis kizárólag alapvető vizsgálati eljárásokat végez, --, akkor ezeknek az eljárásoknak tartalmazniuk kell **adatok teszteléseit, tehát nem elegendő csak elemző eljárásokat végezni.**

Kontrollok tesztelése

Amikor bizonyos állítások kezelésére kulcsfontosságú kontrollok léteznek (és valószínűsíthető, hogy ezek hatékonyan működnek), az állítással kapcsolatos szükséges bizonyíték megszerzéséhez kontrollok tesztelése végezhető.

ESETTANULMÁNY

Megjegyzés az esettanulmányhoz

Az esettanulmányból az árbevételre és a vevőkre vonatkozóan emeljük ki azokat a **könyvvizsgálói eljárásokat**, amelyeket a megállapított kockázatokból adódó esetleges hibák feltárására alakítottunk ki.

A módszertani útmutató a kiemelt területekre teljeskörűen bemutatja a munkaprogramot, de itt csak azokat a könyvvizsgálói eljárásokat határoztuk meg, amelyeket szakmai megítélésünk alapján szükségesnek tartottunk a becsült kockázatok kezelésére.

Könyvvizsgálati eljárások

	Ügyletsoport vagy számla-egyenleg	Állítások	Eredendő kockázat	Kontroll kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	Kockázat leírása	Kontrollteszt	Alapvető vizsgálati eljárások (alap vagy kiterjesztett)
1	Értékesítés/ Árbevétel	Teljesség	K	K	Közepes	Bevételek előrehozása, vagy következő időszakra könyvelése a prémium célkitűzése teljesítése, vagy az adóteher minimalizálása miatt	Mintavétellel válassz ki kimenő számlákat és vizsgáld meg a szállítólevél, készletcsökkenés és számla adatainak egyezőségét. A vizsgálatot tranzakció teszttel végezzük annak érdekében, hogy több állításra is bizonyítékot szerezzünk.	- adatok tesztelése - hó végi és hó eleji tranzakciók vizsgálata
2		Előfordulás	M	K	Közepes	Manuálisan, szállítólevél nélkül is lehet számlát rögzíteni a rendszerben (csalási kockázat)	mint előző pont	naplótételek tesztje
3		Pontosság	A	K	Alacsony	A listaárak rögzítésénél nem érvényesül a 4 szem elve (manualitás kockázata)		adatok tesztelése: a tranzakció teszt során egyeztesd az alkalmazott árat a katalógus árral
4			M	K	Közepes	A termékmenedzser felülírhatja az árakat (csalási kockázat)	mint előző pont	mint előző pont
5		Elhatárolás	K	K	Közepes	Kézi adatbevitel a teljesítés időpontjára vonatkozóan (manualitás kockázata)		elválogatási teszt (cut off teszt)
6		Bemutató	A	A	Alacsony	Nem azonosítottunk kockázatot		standard munkaprogram

	Ügyletcsoporthoz vagy számlaegyenleg	Állítások	Eredendő kockázat	Kontroll kockázat	Lényeges hibás állítás kockázata	Kockázat leírása	Kontrollteszt	Alapvető vizsgálati eljárások (alap vagy kiterjesztett)
7	Vevők	Létezés	M	K	Közepes	Manuálisan, szállítólevél nélkül is lehet számlát rögzíteni a rendszerben (csalási kockázat)	adatok tesztelése, egyenlegek visszaigazoltatása (szokatlan eljárás beiktatása: 0-s és kerek 1000-es tételek)	
8		Jogok és kötelezettségek	M	K	Közepes	Mint előző pont	mint előző pont	
9		Teljesség	M	K	Közepes	Bevételek előrehozása, vagy következő időszakra könyvelése a prémium célkitűzése teljesítése, vagy az adóteher minimalizálása miatt	mint előző pont	
10		Értékelés és felosztás	K	K	Közepes	Nem fizető vevőknek is történhet értékesítés, értékvesztés el nem számolásának kockázata Teljesítés időpontjának kézi rögzítése		- vevő egyenlegek lejáratú bontásának vizsgálata valamint az értékvesztés elszámolásának ellenőrzése a számviteli politikával egyezően - cut-off teszt

3. fejezet: Helyszíni vizsgálat

Árbevétel-Vevők könyvvizsgálata

1

**Röviden a
mintavételezési
eljárásról**

Mintavételi eljárás indokltsága

- Könyvvizsgálat során **nem lehetséges és nem is cél** valamennyi, a pénzügyi kimutatásokat alátámasztó bizonylat vizsgálata.
- A nagyobb értékű (**végrehajtási lényegességet meghaladó összegű**), kockázatosabb tételek kiválasztása, megvizsgálása mindig szükséges, de ez **nem elegendő** a teljes sokaságra vonatkozó következtetések levonására.
- Statisztikai vagy nem statisztikai mintavételt alkalmazunk **a fennmaradó sokaság** elemeire a bizonyítékok gyűjtésére, következtetéseink levonására.
- A mintavételezés lehetővé teszi, hogy a kiválasztott tételek egyes jellemzőire vonatkozóan könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzünk és értékeljük azokat.

Mintavétel alkalmazása

- **Mikor alkalmazzunk mintavételezést?**
- Amennyiben célszerű és ésszerű: pl. az egyenleg összességében jelentős és sok apró tételből áll,
- Amennyiben a tesztelésünk eredményét ki akarjuk vetíteni statisztikai alapon az egész sokaságra,
- A kontrollok hatékonysági tesztelésekor

- **Mikor ne alkalmazzunk mintavételezést?**
- Ha egyszerűbb és gyorsabb újraszámolni pl. szerződés alapján egy díjat, vagy
- Ha egyszerűbb és gyorsabb számlatesztet végezni a sokaság mérete miatt,
- Ha végrehajtási lényegesség feletti tételeket tudok kiválasztani az adott egyenlegből és a maradék egyenleg végrehajtási lényegesség alatti

Mintavételezés lépései

Az ISA 530 könyvvizsgálati standard 5. (a) pontja szerint a könyvvizsgálati mintavétel a könyvvizsgálati eljárások alkalmazását jelenti a tételek 100 %-nál kisebb hányadára az egyes számlaegyenlegeken vagy ügyletcsoportokon belül, hogy a sokaságra vonatkozó végkövetkeztetés ki lehessen alakítani, vagy a véleményalkotást elősegíteni.

A mintavételes vizsgálat lépései :

- a mintavételezési eljárás kiválasztása
- a mintanagyság meghatározása
- mintavételezés elvégzése
- a minta vizsgálata
- a talált hibák kiértékelése, a következtetés levonása a teljes sokaságra.

Minta kiválasztási módszerek

- **véletlen mintavétel:** biztosítja, hogy a populációban lévő mintavételi egységek valamennyi kombinációjának **ugyanakkora esélye van a kiválasztásra.** (véletlenszám-generátoron keresztül, például véletlenszám-táblázatokkal, alkalmazva)
- **szisztematikus mintavétel:** a mintavételi egységek kiválasztása fix intervallumok között történik, az első intervallumot véletlenszerűen indítják
- **pénzegység alapú mintavétel** (Monetary Unit Sampling, MUS)
- **ötletszerű kiválasztás,** amelynek során a könyvvizsgáló a mintát strukturált technika követése nélkül választja ki

Minta kiválasztási módszerek

A mintanagyságra a végrehajtási lényegesség és az elvárt megbízhatóság vannak hatással, a végrehajtási lényegesség növekedésével csökken a mintanagyság, míg a magasabb megbízhatóság nagyobb mintanagyságot eredményez

Amennyiben a minta elemeinek kiválasztásánál a mintába kerülés esélye **nem egyforma**, akkor ezen mintavételi eljárások eredményei nem vetíthetők ki.

Megfontolandó kérdések

- **Van végrehajtási lényegességet meghaladó értékű, vagy azt megközelítő tétel?**

- **Lehetséges a rétegezés?**

A sokaság felosztása azonos jellemzőkkel rendelkező alsokaságokra. Ebben az esetben a hibás állításokat minden rétegre külön vetítjük ki.

- **Milyen fokú megbízhatóságra van szükség a mintavételnél?**

(Itt a **mintanagyság meghatározásához kapcsolódó megbízhatóságról** van szó!)

A mintavételezési eljárásnál az a feltárási kockázat, hogy az adatok vagy a kontrollok tesztelése nem fog kellő eredményt hozni. Például a 95%-os mintavételi megbízhatóság = 5 %-os **mintavételi kockázat**. Ez azt jelenti, hogy 100 ügyletet véletlenszerűen kiválasztva az eredmények 95 esetben pontosak lennének. Vagyis a kockázat: a 100-ból 5 teszt eredménye nem lesz helytálló. Nagy megbízhatóság megszerzéséhez nagyobb mintanagyságot kell választani.

Megbízhatósági tényező kiválasztása

	Megbízhatósági szint	Megbízhatósági tényező
Magas	95%	3,0
Közepes	80-90%	1,6 – 2,3
Alacsony	65-75%	1,1 – 1,4

- Ha a mintavételnél nagyfokú, például 95%-os megbízhatóságot akarunk elérni, akkor a megbízhatósági tényező alapján a végrehajtási lényegesség harmadát kell alkalmazni a minta kiválasztásánál.
- Amennyiben a mintavételnél elegendőnek ítéljük a 75%-os megbízhatóságot (mert az adott könyvvizsgálati állítással kapcsolatban a könyvvizsgálati kockázat például közepes és az adott állítással kapcsolatban más könyvvizsgálati eljárásokat is végrehajtottunk), akkor a megbízhatósági tényező alapján a végrehajtási lényegességet 1,4-del osztva kapjuk meg azt az értéket, hogy mely lépésközzel kell a sokaságból a minta elemeit kiválasztani.

Tehát kisebb megbízhatósági szint kisebb mintaszámot eredményez.

Példa a megbízhatósági tényező kiválasztására

Adott:

- a tesztelendő sokaság: vevő követelések fordulónapon
- a tesztelendő sokaság: 120.000 e Ft
- végrehajtási lényegesség: 30.000 e Ft

a) magas megbízhatósági szint elvárása esetén a megbízhatósági tényező: 3,0

a végrehajtási lényegesség harmadát, azaz $30.000 \div 3 = 10.000$ eFt értéket kell alkalmazni a mintaszám meghatározásakor. Ebből adódik a $120.000 \div 10.000 = 12$, azaz 12 elemű minta.

b) alacsony megbízhatósági szint elfogadása esetén (mert például az értékelés állítással kapcsolatban más könyvvizsgálati eljárásokat is végrehajtottunk). Ebben az esetben a végrehajtási lényegességet 1,4-el osztva, azaz $30.000 \div 1,4 = 21.429$ eFt értéket kell alkalmazni a mintaszám meghatározásakor. Így adódik a $120.000 \div 21.429 = 5,59$, azaz 6 elemű mintanagyság.

Példa minta elemeinek statisztikai kiválasztására

Kiindulási feltételek:

- a tesztelendő sokaság:
fordulónapi **vevői követelések**
- a tesztelendő sokaság értéke:
120.000 e Ft
- végrehajtási lényegesség:
- **30.000 e Ft**
- magas megbízhatósági szint
alkalmazása: **12 elemű minta**
kiválasztása (előző példa *a*)
alpontja folyt.)

Vevők	Sokaság
vevő 1	3 880
vevő 2	3 240
vevő 3	32 000
vevő 4	4 120
vevő 5	3 800
vevő 6	5 800
vevő 7	10 800
vevő 8	1 200
vevő 9	600
vevő 10	1 680
vevő 11	440
vevő 12	980
vevő 13	1 000
vevő 14	320
vevő 15	1 400
vevő 16	560
vevő 17	30 200
vevő 18	280
vevő 19	920
vevő 20	760
vevő 21	1 160
vevő 22	380
vevő 23	11 400
vevő 24	2 480
vevő 25	600
Összesen	120 000

Példa minta elemeinek statisztikai kiválasztására 1.

Véletlenszám generátor* alkalmazása

- A végrehajtási lényegességet meghaladó tételeket beazonosítása: azaz „vevő 3” és „vevő 17” bekerül a mintába
- Véletlenszám generátorral 10 szám kerül meghatározásra, mert már 2 db tétel kiválasztásra került: 5, 7, 8, 10, 11, 15, 16, 18, 21, 23.
- A vevői analitikában **nem történt átrendezés**, a kapott véletlenszámokhoz tartozó vevők kerülnek a mintába

Vevők	Sokaság
vevő 3	32 000
vevő 5	3 800
vevő 7	10 800
vevő 8	1 200
vevő 10	1 680
vevő 11	440
vevő 15	1 400
vevő 16	560
vevő 17	30 200
vevő 18	280
vevő 21	1 160
vevő 23	11 400
Összesen	94 920

* lehetséges online megoldások: <https://kizamolo.com/veletlenszam-generator/>, <https://hu.piliapp.com/random/number/>

Példa minta elemeinek statisztikai kiválasztására 2.

A pénzegység alapú mintavételi eljárás (Monetary Unit Sampling, MUS)

- Lépésközként a $30.000 \div 3 = 10.000$ eFt alkalmazva, kiindulási érték véletlenszám generátorral 710 e Ft (0 és 10.000 e Ft közé kell esnie)
- Minta elemeinek meghatározása (különbség az 1. példától: nem került be a vevő 10,11, 16, 21, de bekerült a vevő 1, 4, 6, 19)

Vevők	Sokaság	Kumulált összeg	Lépésköz	Mintába bekerül?
vevő 1	3 880	3 880	710	igen
vevő 2	3 240	7 120	10 710	nem
vevő 3	32 000	39 120	10 710	igen
vevő 4	4 120	43 240	20 710	igen
vevő 5	3 800	47 040	30 710	igen
vevő 6	5 800	52 840	40 710	igen
vevő 7	10 800	63 640	50 710	igen
vevő 8	1 200	64 840	60 710	igen
vevő 9	600	65 440	70 710	nem
vevő 10	1 680	67 120	70 710	nem
vevő 11	440	67 560	70 710	nem
vevő 12	980	68 540	70 710	nem
vevő 13	1 000	69 540	70 710	nem
vevő 14	320	69 860	70 710	nem
vevő 15	1 400	71 260	70 710	igen
vevő 16	560	71 820	80 710	nem
vevő 17	30 200	102 020	80 710	igen
vevő 18	280	102 300	90 710	igen
vevő 19	920	103 220	100 710	igen
vevő 20	760	103 980	110 710	nem
vevő 21	1 160	105 140	110 710	nem
vevő 22	380	105 520	110 710	nem
vevő 23	11 400	116 920	110 710	igen
vevő 24	2 480	119 400	120 710	nem
vevő 25	600	120 000	120 710	nem
Összesen	120 000			

Példa minta elemeinek statisztikai kiválasztására 3.

Szisztematikus mintavételi eljárás

- A végrehajtási lényegességet meghaladó tételeket beazonosítása: azaz „vevő 3” és „vevő 17” bekerül a mintába
- Két kiválasztott elem miatt a fennmaradó 23 elemből kell 10 db. tételt választani, így minden $23 \setminus 10 = 2,3$ elemet kell választani
- Kezdőpontként az 1. vagy 2. elem közül kell választani véletlenszerűen a 2,3 érték miatt
- 10 db minta elem meghatározása

2,3-ik értékek	1	3,3	5,6	7,9	10,2	12,5	14,8	17,1	19,4	21,7
Mintába kerülő vevők	1	3	6	8	10	13	15	17	19	22

Vevők	Sokaság	Sorszám	Mintába bekerül?
vevő 1	3 880	1.	igen
vevő 2	3 240	2.	nem
vevő 4	4 120	3.	igen
vevő 5	3 800	4.	nem
vevő 6	5 800	5.	nem
vevő 7	10 800	6.	igen
vevő 8	1 200	7.	nem
vevő 9	600	8.	igen
vevő 10	1 680	9.	nem
vevő 11	440	10.	igen
vevő 12	980	11.	nem
vevő 13	1 000	12.	nem
vevő 14	320	13.	igen
vevő 15	1 400	14.	nem
vevő 16	560	15.	igen
vevő 18	280	16.	nem
vevő 19	920	17.	igen
vevő 20	760	18.	nem
vevő 21	1 160	19.	igen
vevő 22	380	20.	nem
vevő 23	11 400	21.	nem
vevő 24	2 480	22.	igen
vevő 25	600	23.	nem
Összesen	57 800		

Kontrollok tesztelése

- Kontrollok csak akkor kerül tesztelésre, ha várható, hogy a kontrollok működése megbízható, és a könyvvizsgáló ezekre a kontrollokra támaszkodni kíván.
- A kontrollok tesztelésének megtervezésekor a könyvvizsgálónak a kontrollok teszteléséből származó megbízhatóság két szintjét célszerű mérlegelnie:
  - ❖ magas szintű megbízhatóság, amikor az elsődleges bizonyíték a kontrollok teszteléséből származik.
  - ❖ közepes megbízhatóság elérése a kontroll teszten, amikor a kontrollok tesztelését más alapvető eljárásokkal együtt alkalmazzuk egy konkrét állítás vizsgálata érdekében.

Mintanagyság kontrollok tesztelésénél

A kontrollok tesztelése során a következő mintanagyság javasolt

	Minta nagysága	
	Közepes megbízhatóság a kontrollokon	Magas megbízhatóság a kontrollokon
Éves kontroll	1 (év végén)	1 (év végén)
Negyedéves	1	2
Havi	3	5
Heti	10	15
Napi	25	40
Automatikus kontroll	Egy teszt az IT környezet tesztelése során	

Eltérés értékelése kontrollok tesztelésénél

- A napi kontrollok kivételével **azonosított hiba** esetén nem támaszkodhatunk a kontrollra.
- Amennyiben a napi kontroll esetén egy **azonosított hiba** előfordul, akkor a mintát ki kell terjeszteni és nagyobb elemszámba kell elvégezni a tesztelést:

Kontroll tesztek - Minta		
Kontroll típusa	Közepes megbízhatóság a kontrollokon	Magas megbízhatóság a kontrollokon
Napi kontroll	25	40
Azonosított hiba	1	1
Minta kiterjesztése	+15	+20
Teljes minta a megbízhatóság eléréséhez	39	59
Kontroll kockázat	közepes	alacsony

- **Napi kontroll tesztelése** során 2 db **azonosított hiba** esetén nem lehet támaszkodni a kontrollra. Nagy elemszámú alapvető könyvvizsgálati eljárásokat kel végrehajtani.

2

Árbevétel-vevők könyvvizsgálata

Emlékeztető: Árbevétel

Az azonosított kockázatokra az alábbi könyvvizsgálati eljárásokat határoztuk meg:

➤ **Teljesség:**

- Kontrollteszt

Folyamat, érintett mérleg és ERKIM sor	Teljesség	Pontosság	Előfordulás	Elhatárolás
Értékesítés - Árbevétel, Vevők, Készlet				
Megrendelés, szállítólevél, számla adatainak egyeztetése	x	x	x	x
Szállítólevélen szereplő áruk és a készletcsökkenés egyezősége		x	x	

Mintavétellel válassz ki kimenő számlákat és vizsgáld meg a szállítólevél, készletcsökkenés és számla adatainak egyezőségét. A vizsgálatot kontrollok és az adatok tesztelésével együtt végezzük annak érdekében, hogy több állításra is bizonyítékot szerezzünk.

- Adatok tesztelése:
  - hó végi és hó eleji tranzakciók vizsgálata

➤ **Előfordulás:** naplótételek tesztje

➤ **Pontosság:** egyeztesd az alkalmazott árat a katalógus árral

➤ **Elhatárolás:** cut-off teszt

Emlékeztető: Vevők

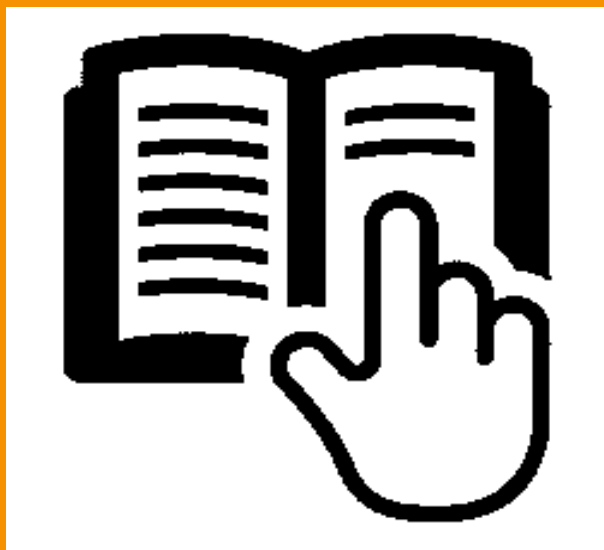
- **Létezés/Jogok és Kötelmek/Teljesség:** adatok tesztelése, egyenlegek visszaigazoltatása, szokatlan eljárás beiktatása.
- **Értékelés és Felosztás:**
  - vevő egyenlegek lejárat bontásának vizsgálata valamint az értékvesztés elszámolásának ellenőrzése a számviteli politikával egyezően
  - cut-off teszt

Mit csináltunk eddig?

A könyvvizsgálat tervezési folyamatában a következő eljárásokat hajtottuk végre:

- Kockázatok azonosításra kerültek
  - Az üzleti és csalási kockázat
  - Üzleti tevékenység megismerése
  - Informatikai környezet felmérése
  - Vállalati szintű belső kontrollok azonosítása
  - Eredendő kockázat azonosítása
- Lényegesség meghatározása
- Kockázat becslés
  - Eredendő kockázat becslése, a jelentős kockázatok meghatározása
  - Kontrollok kialakítása, bevezetése, kiválasztásuk a hatékonysági teszthez
  - Kockázati mátrix
- Az azonosított kockázatokra meghatározásra kerültek az állításokhoz kapcsolódó könyvvizsgálati eljárások
- Árbevétel –Vevők könyvvizsgálati eljárásai

ITT JÁRUNK

ESETTANULMÁNY

Mi a következő lépés?

- Árbevétel – vevők könyvvizsgálati munkaprogram véglegesítése
- A munkaprogram alapján a könyvvizsgálati eljárások végrehajtása

❖	Átfogó lényegesség:	11.795 e Ft
❖	Végrehajtási lényegesség:	8.257 e Ft
❖	Egyértelműen elhanyagolható hiba:	354 e Ft

Vev-0: Főlap

Célkitűzés

- Nyitó adatok egyeztetése az előző évi beszámolóval és a tárgyévi adatok egyeztetése a főkönyvi záró egyenleggel

Könyvvizsgálói eljárás

- Összesítés, egyeztetés
- Elemző eljárás

Elvégzett munka leírása

- Vevő és Értékesítés nettó árbevétel főkönyvi adatainak összesítése, beszámoló adataival való egyeztetése és főbb megállapítások összegzése

Adatok E Ft

		előző év		előzetes	módosítások	végleges	változás előző évhez	változás előző évhez (%)
B.II FORGÓESZKÖZÖK		2018.12.31	REF	2019.12.31		2019.12.31		
1.	Követelések áruszállításból és szolgáltatásból (vevők)	209 702		202 318	0	206 432	-3 270	-1,56%

Egveztetések

Ω

✓

		2018.12.31	REF	2019.12.31		2019.12.31	változás előző évhez	változás előző évhez (%)
I. Értékesítés nettó árbevétele		850 223		1 167 007	0	1 167 007	316 784	37,26%
1.	Belföldi értékesítés nettó árbevétele	850 223		1 167 007	0	1 167 007	316 784	37,26%
2.	Exportértékesítés nettó árbevétele	2 282		335	0	335	-1 947	-85,34%
Értékesítés nettó árbevétele		852 505		1 167 341	0	1 167 341	314 837	36,93%

Egveztetések

Ω

✓

Változások az előző időszakhoz képest:

2019. év folyamán növekedett forgalom (közel 16%-kal), de a kereslet csökkent 2019. 4. negyedévében, illetve 2018. decemberében egy jelentős (br. 15 millió Ft értékű), kiugró rendelés került teljesítésre. Ezeket a hatásokat és a könyvvizsgálat közben szerzett információkat figyelembe véve a változás mértéke reális.

A nettó árbevétel 37 %-os, jelentős növekedésének oka, hogy az ingatlanfejlesztők többsége felgyorsította lakásépítési projektjeit.

- Ω Előző időszaki elfogadott, közzétett beszámolóval egyezik.
- ∞ Előző időszaki munkalappal és végleges főkönyvvel egyezik.
- ✓ Tárgyidőszaki végleges, aláírt beszámolóval egyezik.

Összegzés

Az almunjalapokon dokumentált eljárások és azok eredményei nem tartalmaznak jelentős téves állításokat, ill. lényeges problémák, hiányosságok nem kerültek feltárára.

Következtetés:

Az elvégzett munka alapján a vevők és az értékesítés nettó árbevétele 2019.12.31-i egyenlege lényeges hibától mentesek.

Értékesítés kontroll teszt: Vev-1 munkalap

Célkitűzés:

- Értékesítés árbevétele teljességének, az értékesítési folyamat kontrolljainak hatékonysági tesztje

Könyvvizsgálati eljárás

- Kontrollok tesztelése

Az elvégzett munka leírása:

1. Beszerezni a kimenő számla adatok tartalmazó 2019. évre vonatkozó éves listát elektronikusan.
2. A kimenő számla lista összevetése az értékesítés nettó árbevétel főkönyvi egyenlegeivel
3. A kimenő számla listában a számla sorszámok folyamatosságának ellenőrzése és összevetése az árbevétel kartonnal
4. A végrehajtási lényegességet, nettó 8.257 e Ft-ot meghaladó egyedi tételek beazonosítása a listából
5. Az értékesítés tranzakciós teszt végrehajtásához a mintanagyság meghatározása
6. Véletlenszám generátorral a tesztelendő kimenő számla minta meghatározása
7. A kiválasztott kimenő számlák szereplő vevők adószámának valódiságának ellenőrzése NAV adatbázisa segítségével
8. A kiválasztott kimenő számlák, az ezekhez tartozó szállítólevelek és megrendelések adatainak egyeztetése
9. Az értékesítések egységárainak összehasonlítása a katalógus árral, eltérés esetén magyarázat keresése
10. A kiválasztott értékesítési tranzakció pénzbefolyásának alapbizonylathoz való egyeztetése
11. Az értékesítés nettó árbevételének és vevő követelés főkönyvi rögzítésének ellenőrzése
12. Az áru kivezetés és az elábé főkönyvi rögzítésének ellenőrzése, tételek összevetése a szállítólevél tartalmával

1. 2019. év kimenő számlák elektronikus állománya **Vev-xx4**
2. A kimenő számlák számlaértékének összege egyezik az értékesítés nettó árbevétel főkönyvi egyenlegével, dokumentálva: **Vev-xx4**
Az értékesítés nettó árbevételének teljességének és csalással kapcsolatos eljárások dokumentációja lsd. **JE (Naplótételek) munkalap**
3. A Társaság integrált vállalatirányítási rendszerének része a számlázó modul, melyen keresztül a K19/00001-től K19/03057-ig terjedő sorszám-tartományt használta a 2019. üzleti évének kimenő számlái azonosítására. A kimenő számlák sorszáma kihagyásmentes és az összes sorszám megtalálható az értékesítés nettó árbevétel kartonon, dokumentálva: **Vev-xx4**
A kimenő számlák között 129 db sztornó számla került beazonosításra, amelyek mindegyike az elhanyagolható hiba érték alatti és minden tételnek a sztornózandó párja is beazonosításra került.
4. 3 db, a végrehajtási lényegességet meghaladó értékesítési tranzakció került beazonosításra, lsd.: alábbi táblázat első 3 eleme
5. A kimenő számla listából a már kiválasztott 3 db nettó 8.257 e Ft feletti tétel nem került figyelembevételre.
Közepes megbízhatósággal teszteljük a kiválasztott napi kontrollokat, ezért 25 elemű minta kerül vizsgálatra.
Azaz még 22 db tételt választottunk ki.
6. Tesztelendő tételek kiválasztása véletlenszám generátorral, dokumentálva: **Ref.:zzz** , kijelölt tételek megjelölve: **Vev-xx4**
7. Minden kiválasztott tételhez tartozó vevő érvényes adószámmal rendelkezik a NAV adatbázisa alapján.

Vevő neve (kódja)	Számla sorszáma	Számla nettó összege	Teljesítés időpontja	Számla kelte	Fizetési határidő	Megrendelés időpontja	Rendelésszám	Szállítólevél száma	Rendelés Szállítólevél Számla tartalmi egyeztetése	Alkalmazott ár egyeztetése katalógus árral	Pénzügyi tej. Időpontja	Bank-kivonat/ pénztár egyeztetése	Vevő számla/ Nettó árbevétel könyvelése	Csökkenés egyeztetése szállítólevél Árú kivételése/ Elábé könyvelése
1. ZZZ	SZ/19/01779	29 105 225	2019.08.07	2019.08.07	2019.08.17	2019.07.20	ddd	vvv	egyezik	eltér1	2019.08.18	☐	✓	✓✓
2. ZZZ	SZ/19/02257	8 500 179	2019.09.27	2019.09.27	2019.10.04	2019.09.03	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2019.10.03	☐	✓	✓✓
3. ZZZ	SZ/19/02658	8 432 628	2019.11.17	2019.11.17	2019.11.27	2019.11.03	ddd	vvv	egyezik	eltér2	2019.11.26	☐	✓	✓✓
4. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
5. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
6. ZZZ	KP/19/00005	130 479	2019.01.22	2019.01.22	2019.01.22	2019.01.22	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.01.22	☐	✓	✓✓
7. ZZZ	SZ/19/00763	894 269	2019.04.09	2019.04.09	2019.04.19	2019.04.07	ddd	vvv	egyezik	eltér3	2018.04.16	☐	✓	✓✓
8. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
9. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
10. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
11. ZZZ	SZ/19/00946	7 176	2019.04.27	2019.04.27	2019.05.07	2019.04.20	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.05.08	☐	✓	✓✓
12. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
13. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
14. ZZZ	SZ/19/01452	389 458	2019.06.26	2019.06.26	2019.07.06	2019.06.26	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.07.05	☐	✓	✓✓
15. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
16. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
17. ZZZ	SZ/19/01509	235 099	2019.07.02	2019.07.02	2019.07.12	2019.06.02	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.07.22	☐	✓	✓✓
18. ZZZ	SZ/19/01538	58 742	2019.07.05	2019.07.05	2019.07.15	2019.07.01	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.07.15	☐	✓	✓✓
19. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
20. ZZZ	SZ/19/01777	121 459	2019.08.06	2019.08.06	2019.08.16	2019.08.06	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.08.14	☐	✓	✓✓
21. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
22. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
23. ZZZ	SZ/19/02256	170 312	2019.09.26	2019.09.26	2019.10.05	2019.09.25	ddd	vvv	egyezik	eltér4	2018.10.05	☐	✓	✓✓
24. ZZZ	xxx	yyy	aaa	bbb	ccc	eee	ddd	vvv	egyezik	egyezik		☐	✓	✓✓
25. ZZZ	SZ/19/02975	115 566	2019.12.12	2019.12.12	2019.12.22	2019.12.02	ddd	vvv	egyezik	egyezik	2018.12.20	☐	✓	✓✓

A katalógus ár elektronikus fájl: **Ref.:xxx**

A kiválasztott számlák, a hozzájuk tartozó megrendelések, szállítólevelek és ezek egyeztetésének dokumentálva:**Ref.:zz1-zz25**, Minden szállítólevélen a megrendeléssel való egyeztetés raktáros által elvégzett jelölése megtalálható.

eltér1 egyedi rendelés nem katalógus termékekből, a számlán szereplő ár egyezik a rendelési árral, dokumentálva: **Ref.:yyy**

eltér2 jelentős kedvezmény alkalmazása, 10%-os árrésű értékesítés, melyet a szlovák és a magyar ügyvezető üzletpolitikai megfontolásból írásban engedélyezett, dokumentálva: **Ref.:vvv**

eltér3, eltér4 10% kedvezményt biztosított a xy termékmenedzser, melyről az adott hónapban küldött értékesítési összefoglalóban tájékoztatta az ügyvezetőket, dokumentálva: **Ref.:bbb**

☐ Számla ellenértéke befolyt

✓ Megfelelő értékkel könyvelték a vevői követelést, értékesítés nettó árbevételét

✓ ✓ A szállítólevélen szereplő tételekkel egyezően (dokumentálva **Ref.: zzz1-zz25**) és megfelelő értékkel könyvelték az áru kivezetését és az elábét (az értékek ellenőrzése a vállalatirányítási rendszer adott időpontra történő készletérték lekérdezésével történt szemrevételezéssel)

Következtetés:

Az elvégzett munka alapján az értékesítés nettó árbevétel és az elábé értéke, teljessége lényeges hibától mentes. Megrendelés, szállítólevél, számla adatainak egyezőségére, illetve szállítólevélen szereplő áruk és a készletcsökkenés egyezőségére bevezetett kontrollok hatékonyan működnek.

Analitikus elemzés: Vev-2 munkalap

Célkitűzés:

- Az értékesítés nettó árbevétele és a vevők egyenlege változásának megértése

Könyvvizsgálati eljárás

- Analitikus elemzés

Az elvégzett munka leírása

- Vevők forgási sebességének kiszámítása és összehasonlítása az előző évi adatokkal

5.

	2018.12.31	2019.12.31	
Értékesítés nettó árbevétele eFt	852 505	1 167 341	A
Vevők bruttó érték, eFt	209 702	202 318	
Vevők nettó érték, eFt	165 119	159 305	B
Mérlegfőösszeg eFt	315 810	359 315	C
Vevők/Mérlegfőösszeg	52,28%	44,34%	D=B/C
Vevők forgási sebessége (fordulat)	5,16	7,33	E=A/B
Vevők forgási sebessége (futamidő) (nap)	70,70	49,81	F=(B*365)/A

A mutatószámok javulására jelentős hatással volt, hogy 2019. év folyamán növekedett forgalom (közel 37%-kal), de a kereslet csökkent 2019. 4. negyedében (az átlagos vevőállomány a kereskedelmi igazgatóval folytatott megbeszélés alapján kb. 10%-kal kisebb a nyári időszaknak), illetve 2018. decemberében egy jelentős (br. 15 millió Ft értékű), kiugró rendelés került teljesítésre. Ezeket a hatásokat figyelembe véve a mutatószámok is alátámasztják, hogy a 2019. évben az üzleti környezet pozitív hatással volt a Társaság gazdálkodására.

Analitikus elemzés: Vev-3 munkalap

Célkitűzés:

- Az árrés változásának megértése

Könyvvizsgálati eljárás

- Analitikus elemzés

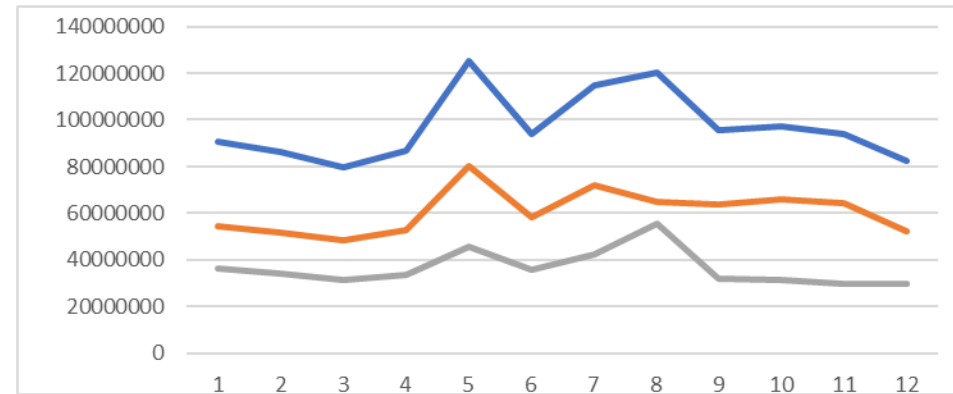
Az elvégzett munka leírása:

1. Az értékesítés nettó árbevétele és elábé adatok beszerzése havonkénti bontásban
2. A kapott adatok számszaki ellenőrzése
3. Az átlagos árrés összehasonlítása havonként
4. Az éves értékesítés alapján legnagyobb vevők azonosítása
5. Az éves átlagos árrés összehasonlítása az előző évvel
6. A nettó árbevétele terv és tényadat összehasonlítása
7. Magyarázat a változásra, várakozásainktól való eltérésre

1., 2., 3.

hó	A 911, 912, 931 Ft	B 8141, 8142, 8143 Ft	C=A-B árrés Ft	D=C/A árrés %
1	90 547 944	54 249 454	36 298 490	40,09%
2	86 102 463	51 635 814	34 466 649	40,03%
3	79 968 935	48 620 398	31 348 537	39,20%
4	86 615 770	52 914 543	33 701 227	38,91%
5	125 475 225	80 001 961	45 473 264	36,24%
6	94 055 821	58 155 857	35 899 963	38,17%
7	114 611 730	71 921 986	42 689 744	37,25%
8	120 520 843	64 694 567	55 826 277	46,32%
9	95 603 001	63 550 369	32 052 632	33,53%
10	97 414 451	66 035 249	31 379 202	32,21%
11	94 069 266	64 101 217	29 968 049	31,86%
12	82 355 721	52 562 751	29 792 970	36,18%
Összesen	1 167 341	728 444 166	438 897 006	37,60%
Havi átlag	✓ 97 278 431	⌘ 60 703 680	36 574 750	37,60%

✓ Egyezik az értékesítés nettó árbevétel főkönyvi számlák (911, 912, 931) év végi egyenlegeinek összegével

⌘ Egyezik az Elábé főkönyvi számlák (8141, 8142, 8143) év végi egyenlegeinek összegével

4.

Sorszám	Vevő neve	Éves nettó forgalom (eFt)	Résarány az éves forgalomból	Fordulónapi vevő egyenleg (eFt)
1.	xxx	344 820	29,54%	109 429
2.	xxx	141 944	12,16%	17 499
3.	xxx	109 214	9,36%	10 370
4.	xxx	77 325	6,62%	10 226
5.	xxx	60 075	5,15%	9 203
Összesen		733 378	62,82%	156 727

A Top5 vevő sorrendje megegyezik az előző évvel, amelyekkel szemben fennálló év végi egyenleg a végrehajtási lényegesség feletti.

Ezek a kintlévőségek kijelölésre kerültek egyenleg megerősítésre, lsd: [Vev-4](#)

5.

	2018.12.31. Ft	2019.12.31. Ft	változás Ft	változás %
Értékesítés nettó árbev.	852 504 961	1 167 341 172	314 836 211	36,93%
Eladott áruk besz. ért.	496 527 194	728 444 165	231 916 971	46,71%
ÁRRÉS	355 977 767	438 897 006	82 919 240	23,29%
ÁRRÉS%	41,76%	37,60%	-4,16%	-9,96%

6.

	TERV eFt	TÉNY eFt	eltérés eFt	eltérés %
Értékesítés nettó árbevétele				
911 Alaptev. árbev.	1 000 000	1 165 544	165 544	16,55%
912 Alaptev. árbev. ford. Áfa	5 000	1 463	-3 537	-70,74%
931 Exportért. árbev.	2 500	334	-2 166	-86,64%
Összesen	1 007 500	1 167 341	159 841	15,87%

7.

Bár 2019-ben jelentősen nőtt a forgalom, az átlagos árrés 10%-kal, 37,6%-ra esett, mert az előző évi mértékű árrés nem volt tartható az erős picai konkurencia miatt. Ez az érrés mértékének havonkénti alakulásában is megmutatkozik. A kiugró augusztusi hónap egy egyedi, 29 millió Ft értékű projektnek volt köszönhető, amely rendkívüli 64%-os árrést eredményezett. Minden évben a május hónapban van a legmagasabb havi árbevétel, szezonális hatás. A 2019. novemberi hónap rendelkezik a legalacsonyabb árréssel, mely egy 8,1 millió Ft értékű, de 10%-os árrésű értékesítés miatt adódott, melyet a szlovák és a magyar ügyvezető üzletpolitikai megfontolásból írásban engedélyezett. 2019. 4. negyedévében érzékelhető egy kisebb forgalom visszaesés a korábbi hónapokhoz képest, amely összhangban van az építőiparban előrejelzett és bekövetkezett visszaeséssel. A 2019. év novemberei és augusztusi szokatlan tétel további vizsgálata Vev-1 munkalapon a jelentős tételek vizsgálatánál.

A nettó árbevétel 36,9 %-os növekedése kimagasló és minden előzetes várakozást felülmúlt. 2019. májusában vált bizonyossá a vezetésnek, hogy kiemelkedő eredmény várható az üzleti évben. Mivel a minimális, az üzleti tervben szereplő növekedés megvalósulása szinte biztossá vált májusban, nem látták az üzleti tervek módosításának szükségét. A jelentős növekedés oka, hogy az ingatlanfejlesztők többsége felgyorsította lakásépítési projektjeit, mely a tervezés időszakában még nem volt előrelátható.

Következtetés:

Az elvégzett munka alapján az árbevétel, árrés változása megfelelően indokolt és várakozásaink szerint alakult.

Vevői egyenlegek megerősítése: Vev-4 munkalap

Célkitűzés:

- A vevői egyenlegek létezésének vizsgálata

Könyvvizsgálati eljárás

- Külső megerősítés

Az elvégzett munka leírása:

1. A vevői egyenlegek kiválasztása az egyenlegközléshez (minta meghatározása)
2. A vizsgálathoz szükséges mintaszámok meghatározása
3. Az egyenlegközlés eredményének kiértékelése, szükség esetén alternatív eljárás végrehajtása, eltérések magyarázata. Alternatív eljárás a fordulónap után befolyt tételek vizsgálata vagy a szállítási dokumentumok (szállítólevelek, teljesítés igazolások) vizsgálata
4. Hiba esetén a hibás állítás kivetítése

1.

Megbízhatósági szintként 70% került kiválasztásra, mert a létezés lényeges hibás állítás kockázata közepes, a kapcsolódó kontrollok tesztelésének eredményeként alacsony kontrollkockázatot állapítottunk meg (Vev-1), illetve egyéb könyvvizsgálati eljárásokkal (forgási sebesség, értékelés-elhatárolás (cut-off), árrés elemzés) korlátozottan, de csökkenti a kockázat. A 70% megbízhatósági sinthez tartozó megbízhatósági tényező 1,2.

Mintaszám meghatározásához alkalmazott érték: végrehajtási lényegesség ÷ bizonyossági tényező = $8\,257 \div 1,2 = 6\,881$ e Ft

5 olyan vevő került beazonosításra és kiválasztásra, melyekkel szembeni követelés meghaladja a végrehajtási lényegességet (jelölve Vev-xx1 listában), ezek összértéke: 156 727 e Ft.

A már kiválasztott tételek értékével csökkentett vevői sokaság, melyből a mintát választottuk:

$202\,318 - 156\,727 = 45\,591$ e Ft értékű, a módosított vevői lista tételeit a Vev-xx3 munkalap tartalmazza. Mintanagyság = $45\,591 \div 6\,881 = 6,62$ Azaz további 7 elem került tesztelésre. A módosított vevőanalitában jelölésre kerültek a kiválasztott tételek: Vev-xx3. A minta elemeinek kiválasztása MUS módszerrel történt. Az első tétel véletlenszámgenerátorral került meghatározásra.

3.

	A			B	C	D=B+C	E=A-D		
Vevő azonosító szám	Vevő neve	Fordulónapi egyenleg analitika szerint(Ft)	Referencia	Visszaigazolt egyenleg (Ft)	Alternatív eljárással igazolt egyenleg (Ft)	Összes igazolt egyenleg (Ft)	Eltérés (Ft)	Magyarázat	
1.	V-25	xxx	109 428 451	Vev-xxx	106 302 501	3 125 950	109 428 451	0	✓
2.	V-3	xxx	17 499 238	Vev-xxx	17 499 238		17 499 238	0	
3.	V-61	xxx	10 370 208	nem érkezett vissza		10 370 208	10 370 208	0	✗
4.	V-32	xxx	10 225 891	Vev-xxx	10 225 891		10 225 891	0	
5.	V-40	xxx	9 203 029	Vev-xxx	9 203 029		9 203 029	0	
	Kulcs tételek összesen		156 726 817		143 230 659	13 496 158	156 726 817	0	
6.	V-9	xxx	291 291	Vev-xxx	291 291		291 291	0	
7.	V-16	xxx	1 068 610	Vev-xxx	1 068 610		1 068 610	0	•
8.	V-29	xxx	4 162 628	Vev-xxx	4 162 628		4 162 628	0	
9.	V-52	xxx	631 268	Vev-xxx	631 268		631 268	0	
10.	V-66	xxx	599 305	Vev-xxx	599 305		599 305	0	•
11.	V-71	xxx	498 128	Vev-xxx	498 128		498 128	0	
12.	V-81	xxx	5 514 051	Vev-xxx	5 514 051		5 514 051	0	
	Minta összesen		12 765 281		12 765 281	0	12 765 281	0	
	Vizsgált tételek összesen		169 492 098		155 995 940	13 496 158	169 492 098	0	

 Mérlegérték **202 317 549**

 Vizsgálati arány **84%**

- ✓ Az xxx vevő nem rögzítette 2019. üzleti évre 2 db 2019.12.15-i teljesítésű, 3 125 e Ft értékű értékelését. Az yyy és zzz számú számlákhoz tartozó szállító levelek alapján az átvétel, a teljesítés 2019.12.15-én megtörtént, a Társaság megfelelően járt el a két tétel követelésként való kimutatásában.
- ✗ A 2020.x.y-i, 5/2020 bankkivonat alapján a teljes követelés kiegyenlítésre került, a közleményben a követelésként kimutatott 4 db kimenő számla (vvv/2019; zzz/2019, yyy/2019, vvv/2019) azonosítója került közlésre.
- Elektronikus levélben érkezett vissza az egyenlegközlő, 2020.x.y. napon telefonon kersztül megerősítette a küldő a levél tényét és tartalmát

Minden kiválasztott tétel létezéséről kellő bizonyosságot szereztünk. Nem magyarázott eltérés nincs.

Vevő értékvesztése: Vev-5 munkalap

Célkitűzés:

- A vevőkre elszámolt értékvesztések és visszaírások

Könyvvizsgálati eljárás

- Újraszámítás, becslés

Az elvégzett munka leírása:

1. A vevői korosító lista (a vevői számla fizetési határideje alapján) matematikai pontosságának és teljességének vizsgálata 10 db, megítélés alapján kiválasztott tétel a vevőanalitikával való összevetésével, illetve a megfelelő korosítási csoportba való besorolásának (a vevői számla fizetési határideje alapján) ellenőrzése
2. Az ügyvédi levél beszerzése és értékelése a vevőkkel kapcsolatos értékvesztés elszámolásához
3. A Villany Kft. által becsült értékvesztés összegének megítélése a számviteli politika, az ügyvédi levél és a vezetéstől kapott információk alapján
4. A számviteli elszámolás megfelelőségének vizsgálata

1. A vevői számla fizetési határideje alapján az integrált rendszerből lekért korosító lista: **Vev-xx2**
A korosító lista tételei összevetésre került a vevőanalitikával (**Vev-xx1**).
Minden vevőanalitikában szereplő tétel besorolásra került. Az egyeztetés és matematikai pontosság a korosító listán került dokumentálásra **Vev-xx2**.
A korosító listából 10 véletlenül választott tételnél ellenőrzésre került, hogy az értékesítési rendszer adatai alapján megfelelően kerültek besorolásra.
A választott tételek a fizetési határidő feltüntetésével a **Vev-xx2** munkalapon jelölésre kerültek, hogy a 10 tétel megfelelően került besorolásra.

Összefoglaló a **Vev-xx2** listából:

Lejárat	Ft
0 nap	190 365 493
1-30 nap	5 483 901
31-60 nap	6 442 500
61-90 nap	0
91-180 nap	0
181-365 nap	25 655
365 napon túli	0
Összesen	202 317 549

elhanyagolhatóan kis érték

Egyezik a 311. fkv.-i számla egyenlegével

2. A Társaság jogi képviselője közvetlen nekünk címzett jogi levelében **Ref.:zzz** megerősíti, hogy nincs folyamatban (sem a Társaság által kezdeményezett, sem a Társasággal szemben kezdeményezett) jogi ügy. Ez alapján nem szükséges értékvesztés elszámolása.
3. A számviteli politika szerint a jelentős tételekre egyedileg kell megállapítani az értékvesztést, a fennmaradó fajlagosan kisértékű tételek esetén a lejárat szerinti korosítás alapján. E szerint 180 napnál régebben lejárt tételekre 50%, a 365 napnál régebben lejárt tételekre a kintlévőség 100% értékvesztést kell elszámolni.
Jelentős, 180 napnál több ideje lejárt vevői követelés nem került beazonosításra és az ügyvezetővel 2020.x.y. napján folytatott megbeszélés is megerősítette, hogy nem áll fenn olyan körülmény a mérlegkészítés és a könyvvizsgálat időpontjában sem, amely a 60 napnál nem régebben lejárt követelésekre értékvesztés elszámolását tenné szükségessé.
4. Az előző üzleti években sem került elszámolásra értékvesztés, ezért további könyvvizsgálati eljárás ezzel kapcsolatban nem kerül végrehajtásra.

Értékesítés helyes időszakra: Vev-6 munkalap

Célkitűzés:

- Értékesítés (árak eladása) helyes időszakra történő rögzítésének vizsgálata

Könyvvizsgálati eljárás

- A fordulónaphoz közeli értékesítések számviteli elszámolásának ellenőrzése (Cut-off) a kimenő számlák alapján

Az elvégzett munka leírása:

1. Beszerezni a szakami megítélés alapján meghatározott darabszámú, az időszak vége (fordulónap) előtti és utáni rögzítésre került értékesítési számlát.
2. Az értékesítés alapbizonylatai (szállító levél) alapján megvizsgálni mely időszakra kellett rögzíteni az adott értékesítést, átvétel időpontja ellenőrzése
3. Összevetni, hogy az ügyfél mely időszakra rögzítette az adott vevői követelést/értékesítés nettó árbevételét és készlet csökkenést/elábét

1. Az értékesítési folyamat kontrollok tesztelésének eredményeként alacsony kontrollkockázatot állapítottunk meg (Vev-1), illetve az elhatárolás lényeges hibás állítás kockázata közepes, ezért 5 - 5 db számla kiválasztására került sor.

2.,3.

Vevő	REF (számla és szállítólevél)	Kimenő számla száma	Számla nettó értéke (Ft)	Számlán szereplő áruk bekerülési értéke (Ft)	Az értékesített tételek készletanalitikában szereplő bekerülési értékének ellenőrzése	Teljesítés dátuma szállító levél szerint / vevő általi átvétel dátuma	Vevő számla, nettó árbevétel könyvelése, időszak	Készlet kivezetése/ Elábé könyvelése, időszak	Megjegyzés
Fordulónap előtti utolsó értékesítések									
zzz	xxx	K19/03053	ddd	vvv	egyezik	2019.12.18	2019	2019	✓
zzz	xxx	K19/03054	ddd	vvv	egyezik	2019.12.19	2019	2019	✓
zzz	xxx	K19/03055	ddd	vvv	egyezik	2019.12.19	2019	2019	✓
zzz	xxx	K19/03056	ddd	vvv	egyezik	2019.12.19	2019	2019	✓
zzz	xxx	K19/03057	ddd	vvv	egyezik	2019.12.19	2019	2019	✓
Fordulónap utáni első értékesítések									
zzz	xxx	K20/00001	ddd	vvv	egyezik	2020.01.05	2020	2020	✓
zzz	xxx	K20/00002	ddd	vvv	egyezik	2020.01.05	2020	2020	✓
zzz	xxx	K20/00003	ddd	vvv	egyezik	2020.01.05	2020	2020	✓
zzz	xxx	K20/00004	ddd	vvv	egyezik	2020.01.07	2020	2020	✓
zzz	xxx	K20/00005	ddd	vvv	egyezik	2020.01.06	2020	2020	✓

Újraszámítás lsd.

Ref.: xxxx

✓ Megfelelő időszakra könyvelték a vevői követelést, értékesítés nettó árbevételét és az áru kivezetését

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!

Könyvvizsgálók Kötelező Szakmai Továbbképzése 2020.